

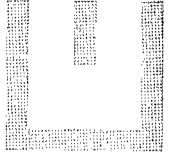
GÖKBAYRAK

Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Yayını-Kayseri

Yayın Kurulu: Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği, Kayseri

www.mywin.com.tr

mywin[®]

PVC Window & Door Systems

eviniz için
modern dizayn,
mükemmel
görünüş...

S-705
serisi profilleri

PVC
Window & Door
Systems

BESE METAL ve PLASTİK Ltd.Şti.
Organize Sanayi Bölgesi 10.Cad. No:19 KAYSERİ
T: +90 352 321 22 45 (Pbx) / F: +90 352 321 24 69
www.mywin.com.tr

İstanbul Böl. Müd. T: 0.212.671 83 38-39-40
Antalya Böl. Müd. T: 0.242.221 03 12
Adana Böl. Müd. T: 0.322.232 21 70 - 232 34 03
Foreing Trade - ISTANBUL-TURKEY / T: +90.212.671 77 01

70 mm
genişlik
5 odacıklı
profiller

www.gecetasarim.com.tr

BEDİRHAN
ULUSLARARASI HANLIYAT TİCARET LTD. ŞTİ.
Organize Sanayi Girişi Anbar Mah. 14. Cad. No-
38070 Melikgazi Kayseri
Tel: 0 352 311 43 74 (pbx) Faks: 0 352 311 43 74

BEDİR
ULUSLARARASI HANLIYAT TİCARET LTD. ŞTİ.
Organize Sanayi Girişi Anbar Mah. 14. Cad. No-
38070 Melikgazi Kayseri
Tel: 0 352 311 43 74 (pbx) Faks: 0 352 311 43 74

BEDEKS
INTERNATIONAL
BEDEKS DİŞ TİCARET LTD. ŞTİ.
Organize Sanayi Girişi Anbar Mah. 14. Cad. No-
38070 Melikgazi Kayseri

BKS
INTERNATIONAL
INTERNATIONAL SPEIDITION GMBH
A-4429 Dortmund-Almanya
Tel: 0 352 311 43 74 (pbx) Faks: 0 352 311 43 74

RADOTRANS
ULUSLARARASI HANLIYAT TİCARET LTD. ŞTİ.
Organize Sanayi Girişi Anbar Mah. 14. Cad. No-
38070 Melikgazi Kayseri
Tel: 0 352 311 43 74 (pbx) Faks: 0 352 311 43 74

BEDİR
ANTREPO
Organize Sanayi Girişi Anbar Mah. 14. Cad. No-
38070 Melikgazi Kayseri
Tel: 0 352 311 43 74 (pbx) Faks: 0 352 311 43 74

GURDAL
GÜNBAKIM ÜRÜNLERİ LTD. ŞTİ.
Organize Sanayi Girişi Anbar Mah. 14. Cad. No-
38070 Melikgazi Kayseri
Tel: 0 352 311 53 00 (pbx) Faks: 0 352 311 53 04

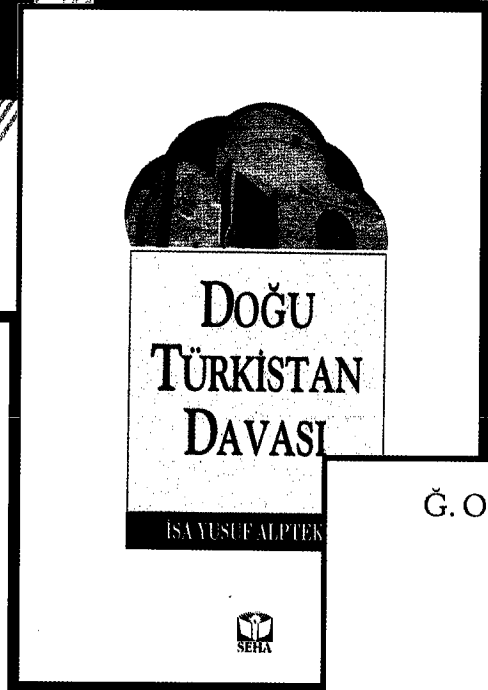
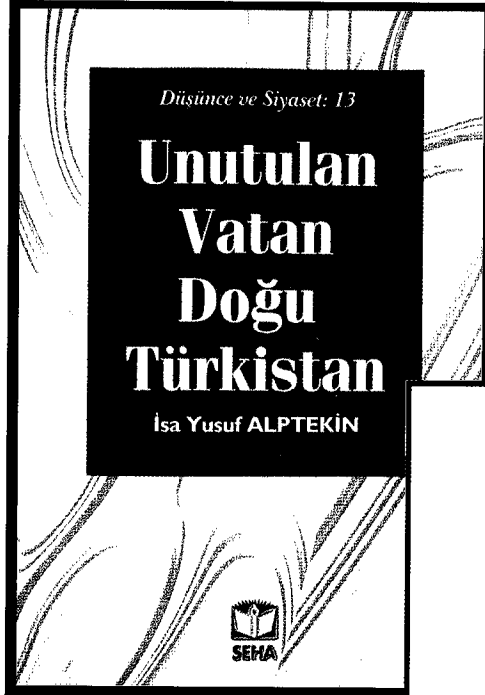
BEDİR KİMYA
GIDA SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Organize Sanayi Girişi Anbar Mah. 14. Cad. No-
38070 Melikgazi Kayseri
Tel: 0 352 311 43 56 (pbx) Faks: 0 352 311 43 94

Doğu Türkistan'la ilgili kitaplar

İSTEME ADRESİ

Hoca Ahmet Yesevi Mh. Türkistan Evleri 44. Sk. 28/A 38090 Kocasinan KAYSERİ/TÜRKİYE
Tel: (0.352) 339 39 65 Fax: (0.352) 337 35 04 web:gokbayrak.com e-mail:gokbayrak@gokbayrak.com

Ç GÖKBAYRAK Ç

Yıl:14 Sayı:78 TEMMUZ-AĞUSTOS 2007

SAHİBİ
KAYSERİ DOĞU TÜRKİSTAN
KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
GENEL MERKEZ ADINA
Seyit TÜMTÜRK

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Eubekir TÜRKSOY

Editor:
M. Dursun SÜNDÜLÜ
editor@gokbayrak.com

YAYIN KURULU
Yönetim Kurulu

İDARE YERİ
DOĞU TÜRKİSTAN
KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ
GENEL MERKEZİ / KAYSERİ TÜRKİYE

YAYIN, REKLAM, ABONE ve DAĞITIM SORUMLUSU
Oktaç BOZKURT

oktay.bozkurt@gokbayrak.com

Çap: 0 535 461 38 93

YILLIK ABONE

Yurt İçi : 20 YTL

Resmi Abone : 60 YTL

Avrupa : 25 EURO - Diğer Ülkeler : 30

YURT İÇİ POSTA ÇEKİ

Oktaç Bozkurt: 692046

YURT DIŞI
Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği
İş Bankası Kayseri Merkez Şubesi
TL: 5300 1944772 - Döviz : 5300 172104

YAZIŞMA ADRESİ

Hürriyet Ahmeti Yesevi Mh. Türkistan Evi 44. Sk. 26/A
33090 Kocasinan/KAYSERİ-TÜRKİYE
Tel: (0.352) 339 39 65 Fax: (0.352) 337 35 04
Web: www.gokbayrak.com - www.ulgur.com
E-mail: gokbayrak@gokbayrak.com
ISSN 1808 - 5282

Baskı

ÇİHAN

KAGIT OFSET MATBAACILIK
SÜREKLİ FORM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
ULUSANIZ SAN. BÖLGESİ 4. CADDE NO:10 KAYSERİ
TEL: 0.352 322 02 00 (PBX) FAKS: 0.352 322 07 77
cihanmkaofset@gmail.com

Yayımlanan yazıların sorumluluğu yazara aittir. Gözetilmeden yazılar yayımlanmış
veya yayımlanmasın için edilemez. İstina zifacesiterek iltibas edilebilir.

YURT DIŞI TEMSİLCİLİKLERİMİZ

Almanya	Dolgun İsa	00 49-179 651 98 80
Almanya	Dişad Hazneci	00 49 172 999 23 32
Avusturya	Hüseyin Hasan	00 411 492 01 19
Amerika	Nury Turkel	00 202 255 68 48
Amerika	Gulametin Pahta	00 516 542 46 89
İngiltere	Enver Tohti	044 078 631 160 77
Hollanda	Nurettin Atabay	0031 207 104 528
Hollanda	Sadıkhan Seley	00 8 458 58 110
İsviçre	Karahan Endili	0041 78 79 54 707
Kanada	Muhammed Tohti	00 416 882 49 08
Kazakistan	Khahirman Gojanberdi	0073272 - 280670
Kırgızistan	Rozimemmet Abdulinbakiev	00996-312 -240616
S. Arabistan	Srajjidin Azizi	00986 54511612

YURT İÇİ TEMSİLCİLİKLERİMİZ

GENEL MERKEZ	ADI SOYADI	TELEFON	FAX	CEP TEL
Genel Merkez	Oktaç Bozkurt	0.352 339 39 65	0.352 337 35 04	0.535 461 38 93
Ankara Şube	Hayrullah Efendizil	0.312 319 54 72	0.312 319 54 72	0.535 735 05 40

İçindekiler

GÖKBAYRAK: Açıklanan Sır 04

Gökbayrak: Büyük Sesli Küçük Kız 08

The Sunday Times: Çin'in Terörizme Karşı
Müslümanlara Yaptığı Zulüm ve İşkenceleri
Gizliyor 09

The Gazete: Olimpiyatlar bize Celil'i
unutturmayacak 10

Gökçen EKİCİ / Araştırmacı-Yazar: Türkistan'da
Mevzi Savaşları ve Enerji 11

Haberler 13

Abdulcelil TURAN
Yenidoğan Mh. 41. Sk. No: 7
Daire: 4 Zeytinburnu - İST.

Prof.Dr.Ahad Andican/ İ.Ü.Öğretim Üyesi,Eski Devlet
Bakanı: Çin'in Orta Asya'ya Yönelik Temel
Hedefleri 21

Ğ.O.ZULPIQAR/ Araştırmacı-Yazar: Doğu
Türkistan'daki Önemli Yer Adları 24

Mehmet Emin BUĞRA Şarkı Türkistan Tarihi 29

İstanbul	Gürhan Alan	0.555 538 49 77
İstanbul	Abdullah Tuğcu	0.533 661 53 38
İstanbul	Mehmet Dönmez	0.538 743 00 00
İzmir	Ali Çelgin	0.536 410 87 48
İzmir	Hasan Orhan	0.533 218 34 76
Gaziantep	Öğr. Gr. Mustafa Mete	0.532 583 78 89
S. Arap/İstanbul	Yusuf Hüdazgil	0.337 355 04 27
Sinop/Göyabak	Cemal Yarınel	0.543 483 61 57
Ş.Ürfa	Yusuf Türkmen	0.543 551 05 20
Samsun/Bafra	Ahmet Dost	0.505 246 64 39
Elazığ	Tuna Ercan	0.532 515 10 80
Malatya	Serkan Küçük	0.532 737 80 27
Konya	Fevzi Altınan	0.505 726 37 92
Konya	Alev Ayıldız	0.54 395 13 26
Kocaeli/Değirmendere	Burak Kuranser	0.532 260 92 87
Niğde	Prof. Dr. Remzi Kılıç	0.536 467 09 19
Kahramanmaraş	Osman Topal	0.542 675 84 10
Antalya	Cemal Emeç	0.505 860 23 44
Trabzon	Mehmet Gödeğ	0.539 921 89 32
Niğur (Kırşehir)	Hakan Karakaya	0.544 514 78 14
Erzurum	Serdar Bostancı	0.537 843 83 31
Çorum	Ahmet Saim Altıntaş	0.505 342 99 88
Adıyaman	Yaşar Olgun	0.536 626 46 89
Bursa	Tayfun Keremni	0.535 624 04 84
Sakarya	Serkan Tan	0.535 323 43 94
Budur	Canan Tören	0.544 851 89 31
Kastamonu	Adem Bahadır	0.544 246 55 55

Açıklanan Sır

Yerken Nahiyesi'nden Çin'e Götürülen Uygur Genç Kızlarının Gerçek Durumu

Komunist kızıl Çin'in Doğu Türkistanı işgal edişinden buyana aradan geçen 58 yıl zarfında Uygur halkını asimile etme siyasetinin ana hedefi Doğu Türkistan'a Çinli göçmen yerleştirme planı yatmaktaydı. Bunu hazmedemeyen Uygur halkına karşı Çin hükümeti bu sefer (2006 yılının ikinci yarısından başlayarak daha da rezil bir siyaseti uygulamaya geçirdi. Bu da Doğu Türkistanın karsal kesimlerindeki insanların 15 ila 20 yaşlarındaki genç Uygur kızlarını, işsizlik ve fakirliği önlemek bahanesi ile Çinin iç bölgelerine götürülüşü ile devam etmektedir.

Çin resmi kaynaklarına göre bu yılın ilk yarısında 240 bin civarında Doğu Türkistanlı Uygur kızı Çinin iç bölgelerine götürülmüş ve bunun akabinde o iç bölgelerden Doğu Türkistana yalnızca pamuk toplattırılmak için 100 bin Çinli getirilmiştir. Madem Uygur halkının işsizliği fakirliği söz konusu ise bu bölgeye içeriden sadece pamuk toplattırılmak için Çinli getiriliyor, O iç bölgelere götürülen insanlar bu bölgeye gelen Çinlinin yaptığı işi yapamaz mı? Çinin asıl hedefi o mazlum insanları iç bölgelerde mecburi olarak kendilerinin belirledikleri işlerde hatta akıl almaz gayri ahlaki yollara düşürülmektedirler. İç bölgeye götürülen bu kızlarımızın akibetlerinin ne olduğunu bilemiyor ve güvenilir bir haber alamıyorduk, fakat geçenlerde bin bir güçlükte buldukları yerden kaçan iki Uygur kızı ile yapılan röportaj bir internet sitesinde yayınlandı. Bu Doğu Türkistan halkının yaşadığı acı olayları Türk kamuoyu ile paylaşmak için bu röportajı aynen tercüme ederek sunduk.

- Editör

Yakın zamanda Doğu Türkistan'ın çeşitli bölgelerinden on binlerce genç kız Çin'deki fabrikalarda çalışma bahanesiyle götürülüp insanlık dışı davranışlara maruz kalmıştır. Sadece Yerken Nahiyesi'nden 213 genç kız zor kullanılarak Çin'e götürülmüştür. Onlardan 5 kişi akıl almaz aşağılanmalara dayanamayıp kaçarak Urumçi'ye gelmiştir. Aşağıda okuyacağınız röportaj onlardan 2 kişi ile yapılmıştır. (Röportajda S = soru, C = cevap)

S: İsminizi öğrenebilir miyiz?

C: Benim ismim Patigül (Fatmagül)

Yunus, Yerken Nahiyeye Kaçung Yeza (köy) 8. Kent 4. Mahalleden.

Benim ismim Patime (Fatime) Seyit, Yerken Nahiyeye Kaçung Yeza 12. Kent 6. Mahalleden.

S: Siz Çin'e niçin gittiniz?

C: Çin'e gitmemizi köy yöneticileri organize ettiler.

S: Köyünüzden kaç kişi Çin'e gittiler?

C: 113 kız.

S: Diğer bölgelerden sizinle beraber gidenler var mı?

C: Evet, Yerken şehir içinden 100, toplam 213 kişi yola çıktık.

S: Kendi isteğinizle mi yola çıktınız?

C: Kendi isteğiyle çıkanlar da var. Ancak bazıları istemese de köy yöneticilerinin zoruyla çıktılar.

S: Çıkmak istemeyenlere ne çeşit zor kullandılar?

C: Köy yöneticileri kimliklerimizi aldılar. Eğer çıkmazsanız kimliklerinizi vermeyeceğiz. Kimliksiz kalacaksınız, evlendiğinizde evlilik cüzdanı verilmeyecek. Bu devletin emridir, karşı gelirsenez buldozerlerle evlerinizi dümdüz edeceğiz diyerek baskı yaptılar.

S: Ne zaman yola çıktınız?

C: 28/03/2007 tarihinde

S: Sizi teslim alan kişinin ismini biliyor musunuz?

C: Evet, Huçangvei adlı Çinli. Uygurca'yı da iyi biliyormuş. Bir de kendine Hüdaverdi diye Uygurca isim vermiş.

S: Sizi Hucangvei'ye teslim eden kimler?

C: Yerken Nahiyesi Kaçung köyünden Caşuci, Başangcang, Gülşuci ve 8. kent sekreteri T. (Bunlar devlette çalışan Uygur memurlardır.)

S: Siz Çin'e götürülürken anlaşma süresi ne kadardı?

C: Bir yıl.

S: Ne kadar maaş vereceğiz dediler?

C: Eğitim süresince aylık 550 yuan (yaklaşık 89 YTL), eğitim bittikten sonra

aylık 900-1100 yuan. Maaşımızı her ay zamanında vereceklerini söylediler.

S: Orada barınmanız ve yeme içmeniz nasıl organize edilecekti?

C: Barınma ve yeme içme imkanı iyi olacak, hastalandığımızda tedavi ettireceğiz dediler.

S: Sizi hangi şehre götürdüler?

C: 28 Mart'ta memleketten ayrıldık, bizi Ceciyang eyaletinin Hangu şehrine götürdüler. Oraya giderken Turfan'da bir gün, Şian'de bir gün tren bekledik. Çok zorluk çektik. Onlar bizi oradaki bir elektronik oyuncak fabrikasına götürdüler. Çince'miz iyi olmadığı için bizi işe almadılar. Ondan sonra Huçangvei bizi Liuzong isimli bir Çinliye teslim etti. Sonradan onun çalıştığımız fabrikanın sahibi olduğunu öğrendik. O bizi Şendong eyaletinin Heyyang şehrine götürdü ve oradaki Longşiang Lusao Tekstil Fabrikası'na yerleştirdi. 8 Nisan'da Heyyang şehrine geldik, orada 3 gün bekledikten sonra 11 Nisan'da resmi işe başladık.

S: Fabrikada ne iş yaptınız?

C: Kazak üretimi yaptık.

S: Bir kişi bir günde ne kadar kazak dokuyabildi?

C: Yaklaşık 50-65 civarında

S: Barınma ve yeme içme nasıl oldu?

C: Fabrika içindeki bir binanın 4. katına yerleştirildik. Odalarımız iyiydi. Yemekler de ilk başta fena değildi. Her öğün yemeğimiz bir ekmek, pirinç yemeği ve ikişer yumurtadan oluşuyordu. Ancak 4-5

gün sonra bize olan davranışları değişti. Yemek olarak birer ekme ve sadece bir kepe sade pirinç yemeği vermeye başladılar.

S: Günde kaç saat çalıştınız?

C: Bizi memleketten götürürken her gün sabah saat 7 den akşam saat 5 e kadar çalışacaksınız demişlerdi. Ancak işe başladıktan sonra sabah 7:20 de işe başlayıp akşam 6 ya kadar çalıştık. Yarım saat yemek molası verdikten sonra tekrar akşam 7 den gece 12 ye kadar mesai yaptırıldılar. Her gün böyle 15 saat çalıştık. Sadece Pazar günü mesai yok. O gün 10 saat çalıştık.

S: Hiç sağlık sorunuz oldu mu? Onlar sağlık sorunlarınızla hiç ilgilendiler mi?

C: Onlar bizi Çin'e götürürken size iyi bakacağız, hastalanırsanız tedavi ettireceğiz demişlerdi. Ancak birkaç kişi hastalandı, tedavi ettirmediler. Kötü beslenme ve yoğun çalışma yükünden dolayı sürekli bayılmalar oldu. Ancak onlar hiç ilgilenmediler. Size birkaç olayı anlatayım:

Kaçung köyü 9. kentten Bunisahan Ruzimehmet isimli arkadaşımız odasına sıcak su götürürken yıkılmış ve yüzüne kaynar su dökülmüştü. Yüzünde şişme olmasına rağmen yüzünü örterek zorla çalışmaya devam etti.

Kaçung köyü 1. kentten Senemgül Sadık isimli arkadaşımız 27 Mayıs'ta bayılmıştı. 3 gün baygın durumda kalmasına rağmen hastaneye götürmediler. Biz 29 Mayıs'ta oradan kaçarken o hala baygın durumdaydı. Oradaki durum işte bu.

S: Onlar iş sırasında kötü davrandılar mı?

C: O sürekli karşılaştığımız bir durumdu. Onlar sinirlendikleri zaman bize küfür, hakaret yağıdırırlardı. Bağırıp çağırırlardı.

S: Maaşlarınızı zamanında verdiler mi?

C: Hiç öyle olmadı. İlk başta 11 Mayıs'ta, sonra 28 Mayıs'ta vereceğiz dediler. Ancak vermediler. Onlara maaşı sorduğumuz zaman maaşlarınızı, sizi bize teslim eden kişiye verdik, size maaş vermeyeceğiz diye konuyu kapattı. Biz tekrar maaş istediğimiz zaman bozuk paraları kafamıza atarak al işte maaşın diye bizimle dalga geçtiler.

S: Aranızda 16 yaşına girmeyenler var mı?

C: Var, mesela Kaçung köyü 8. kentten Risalet Turdimehmet 15 yaşında.

S: Aranızda orta okulu bitirmeden Çin'e gelenler var mı?

C: Öyle olanlar çok. Mesela Kaçung köyü 8. kentten Kurbannisa Nurmehmet; Kaçung köyü 9. kentten Fatime Mensur...

S: Oradaki durumunuz ailenize ve diğer insanlara anlatmadınız mı?

C: Siz bilmezsiniz. Çalıştığımız yerdeki tüm telefonlar kontrol altında. Tüm konuştuklarımızı dinliyorlardı. Oradaki gerçek durumu anlatmamıza izin vermediler. Sonra dışarıdan memleketi aradığım zaman memleketteki kızların da Çin'e gelmek için hazırlık içersinde olduklarını öğrendim. Onlara gelmeyin durum budur dediğim zaman inanmadılar. Çünkü fabrikadaki Çinliler bir keresinde

keçi kesip etler sofradayken görüntü almış, bize de “merak etmeyin biz böyle iyi durumdayız” dedirtmişlerdi. Ancak o eti de bize vermemişlerdi. Sonra iki kere parti yapıp görüntü aldılar. O görüntüleri memlekete götürüp onları kandırmışlar.

S: Öyleyse orada gerçekleri gizleme imkanı var demek...

C: Tabii, orada Gül, Reyhangül, Zulpiyem ve Tursungül isimli 4 Uygur kadını vardı. Onlar telefonları ve davranışlarımızı kontrol ederlerdi. Evi aradığımız zaman başımıza dikilip şunu söyle şunu söyleme deyip gerçek durumu söyletmezlerdi. Onlar bir keresinde bize şöyle bir olayı anlattılar: Anlattıklarına göre Cavcu şehrinde Poskam nahiyesinden gelen 10 Uygur kızı fabrikadan kaçarken onları takip eden 18 Çinli onları yakalamış ve tecavüz etmişler. Bize sakın kaçmayın, kaçarsanız aynı duruma düşersiniz diye tehdit ettiler. Sonradan memleketi aradığımız zaman aynı şeyi duyduk.

S: Bu durumu köy yönetimine anlatmadınız mı?

C: Köy başkanını arayıp Lütfen bizi memleketimize geri götürün, bize acıyın, lütfen bize yardım edin... dedik. Köy başkanı biz sizi Huçangvei'ye vermiştik. O sizi satmış. Yapabiliyorsanız kaçın. Biz burada size nasıl yardım edebiliriz... dedi. Sonra kaçtık.

S: Ne zaman, kaç kişi kaçtınız?

C: 29 Mayıs'ta 5 kişi kaçtık. Biz ikimiz, 13. kentten Aynur, 14. kentten Zehragül Mehmet ve Azatgül Tursun. Bizden önce de Yerken şehir içinden 50 kişi kaçmıştı.

S: Nasıl kaçtığınızı anlatabilir misiniz?

C: Evet, biz 5 kişi 29 Mayıs gecesi saat 12 de kaçarak orada lokanta işleten Erkinçan'a gidip yardım istedik. Erkinçan bizi gece evinde misafir etti ve sabah saat 7 de Cinen şehrine yolcu etti. Cinen'de tren bileti almak için paramız yetmedi. Orada karşılaştığımız Şinha nahiyesinden Abdurehimcan, Ömercan, Kuça'dan Yusufcan, Hoten'den Emincan ve Urumçi'den Mihray aralarında para toplayıp bize tren bileti satın aldılar ve yol boyunca yemeğimizi aldılar. 1 Haziran'da Urumçi'ye geldik.

S: Niçin evinize gitmediniz?

C: Evi aradığımızda gelmeyin dediler. Çünkü köy yöneticileri ailemize “Çocuklarınızı bulun, yoksa 1500 yuan para cezası verilecektir.” diye baskı yapmaktaymış.

S: Dava açmayacak mısınız?

C: Bir iki kişi dava açarsak sonuçsuz kalır diye düşündük. Paramız olsaydı Pekin'e kadar gidip bu işin peşini bırakmayacaktık. Yine de şuan bu durumu araştırarak kimse veya devlet kurumu varsa her şeyi anlatmaya ve şahitlik etmeye hazırız.

S: Bu sohbeti internette yayınlayalım mı?

C: Tamam, yayınlayın. Çin'de çok zor durumda olan çok sayıda Uygur kızı var. Onlar da bu işkenceden bir an önce kurtarılсын. Her bir Uygur bu durum karşısında elinden geleni yapsın. Çünkü hepimiz Uygur'uz, tek milletiz...

[Http://bbs.kaxtexas.cn/kaxtexas/open.asp?id=658&url=http://bbs.kaxtexas.cn/ShowPost.asp?id=50724](http://bbs.kaxtexas.cn/kaxtexas/open.asp?id=658&url=http://bbs.kaxtexas.cn/ShowPost.asp?id=50724)

Büyük sesli küçük kız

17 Ağustos 2007, Cuma

Rebiya Kadeer küçük bir kızdır. Çok uzun bir kız değildi ve kalabalık içerisinde dikkatinizi çekmezdi. Taki konuşana kadar, insanlar onu dinlemek için dikkat kesilirlerdi. Doğrusu, George W. Bush bile onu dinlerdi. Bu yıl 5 Haziran'da yapılan bir konferansda, Başkan onu insan hakları savunucusu olarak övmüştü.

Rebiya Kadeer vatandaşlık olarak bir Çinliydi. Ama adı kulağa pek Çinli gibi gelmezdi ve anadili de Çince değildi. O bir Uygurdu, onun halkı Doğu Türkistan olarak isimlendirilen Çin'in kuzey-batısında bulunan bir bölgede yaşar ve Beijing'de onlara Xinjiang Uygur Özerk Bölgesi anlamına gelen Xinjiang "Yeni Hakimiyet" derler.

Çin dünyada işkenceleri ile tanınan bir yerdir. Ama Uygurlar bu konuda Çinlilerden çok daha kötüdürler. Eğer bir Uygur iseniz, sokakta polis tarafından dövülme riski taşıyorsunuzdur ve bu bölgede bilinen tüm işkenceler üzerinizde uygulanır. Ağzınız içerisine acı biberi nasıl istersiniz, burun deliklerinize, genital organlarınıza ve eğer erkek iseniz, genital organlarınıza metal çubuklar at kılları sokmalar. Bu duyduklarımızla bir çelişki oluşturmuyor, çünkü bu 130 yıldır böyle devam ediyor. Uygurlar bu bölge içerisinde Çin'den değil Orta Asya'dan gelen atalarını 4000 yıldır izleyebiliyorlar. Çinliler sürekli genişleyen veya bizim işgal dediğimiz coğrafya hikayesine sahiptir, bunu sıradan bir Tibetliye veya Tayvanlıya sorabilirsiniz.

Dil başkadır, tabî ki kültürde ve Uygurlar 1000 yılı aşkın bir süredir müslümandır. Rebiya Kadeer yoksulluk içerisine doğdu,

annesinin hayattaki 11. başarısıydı. Kuru temizleme ile başladı ve çalışma alanını ticaret şirketi ve Xinjiang şehrinde bir mağaza sahipliğine genişletti. O toplum içerisinde aynı zamanda bir hayırseverdi, en dikkat çeken fikir onun buluşu olan 1000 Aile Annesi Projesi idi, bu Uygur kadınlarına eğitim almaları veya kendi işlerini kurmaları için yardım eden bir hayırseverlik planıydı. İlk başta, Çin onun çalışmalarını çok takdir etti. 1995 Yılında, Birleşmiş Milletleri'in Beijing'de Kadın konulu 4. Dünya Konferansına katıldı. Çin Halk Politikası Danışmanlık Kurulu'nun bir üyesi oldu, ama 1998 de yeniden seçimlere girmesine izin verilmedi çünkü kocasının Amerika yakınlaşması hakkındaki bazı raporları açığa sümen altı etmişti. Kocasını Amerika'da bir süre yaşamış ve orada Uygurlar için çalışmıştı.

Kadeer sonunda mahkum oldu ve susturuldu. Düşünüldüğü gibi işkence görmedi, Çinlilerin hala özgürlük savaşçılarına saygı duyduğunu göstermek için. Hala tutuklu iken, 2004 yılında Rafto ödülü ile ödüllendirildi ve Rafto Kuruluşunun ve Birleşmiş Milletlerin ağır baskıları altında 2005 yılında serbest bırakıldı, ailesiyle Amerika'da yeniden bir araya geldi. İlk kez, Çin bir politik mahkumu serbest bırakmış oldu.

Rebiya Kadeer Amerika'dan Uygur-Amerikan Derneği ve Dünya Uygur Birliği başkanı sıfatı ile sesini duyurmaya devam ediyor.

[Http://mj-rmit.blogspot.com/2007/08/little-woman-with-big-voice-rebiya.html](http://mj-rmit.blogspot.com/2007/08/little-woman-with-big-voice-rebiya.html)

Cin'in Terörizme Karşı Savaşı

Müslümanlara Yaptığı Zulüm ve İşkenceleri Gizliyor

The Sunday Times

İngiltere'de yayımlanan The Sunday Times gazetesinin haberine göre, Doğu Türkistan'daki Müslüman Uygurlar Çin'in sözde "Terörizme Karşı Savaş" maskesi altında inanılmaz işkencelere, acımasız zulüm ve baskılara maruz kalmaktadır. Gazetede, Çin'in Doğu Türkistan'ın doğalgaz, petrol gibi zengin yeraltı kaynaklarını tamamen güvence altına almayı hedeflediği belirtiliyor.

Doğu Türkistan 1949'da Çin tarafından işgal edildiğinde, Müslüman Uygurların nüfusu 20 milyon iken, günümüzde %45'e inmiş durumdadır. Oysa Doğu Türkistan'daki toplam nüfusun %40'ini Çinliler oluşturmakta, diğerleri Kazak, Moğol gibi diğer azınlıklardan oluşmaktadır.

Gazete ayrıca Pakistan yetkilileri tarafından "Terörizme Karşı Savaş" adı altında Çin'e teslim edilmeden önce Pakistan'da eğitim gören Doğu Türkistanlı İsmail Samat hakkında yer ayırmıştır.

İsmail Samat, üç yıl hapiste yattıktan ve mahkemede "Devleti bölme" suçu işlemekten 15 ay gizlice sorgulanarak yargılandıktan sonra, mahkeme samad idam edileceği gün ailesiyle vedalaşması için evine götürmüştü. Halbuki Samad'ın suçsuz olduğu, suç işlediğini itiraf ettirmek için işkence yapıldığı kayıtlara geçmiştir.

Gazete, ekonomik açıdan kalkınmak için Çin'in zengin yer altı kaynaklarına sahip Doğu Türkistan'a ihtiyacı olduğunu, bu nedenle bölgenin güvenliğini temin almak amacıyla Çin'in günümüzde baskıları daha da arttırdığını özellikle vurguluyor.

Gazetede, Çin'in Pakistan ve Kazakistan'ı Uygur Bağımsızlık faaliyetçilerini Çin'e teslim etmek için ikna ettiği, teslim edilenlerin gizlice yargılandığı, bunun Pakistan Müslümanlarının Çin'e karşı öfke ve nefret duygularının artmasına sebep olduğu, ayrıca Çin'in Doğu Türkistan'da geniş istihbarat ve güvenlik önlemlerini arttırdığı, hatta Çin polislerinin "Terörizme Karşı Savaş" adı altında ve halka gözdağı vermek amacıyla Doğu Türkistan sokaklarında coplarla dolaştığı belirtiliyor.

Ancak tüm bunlar yani Çin'in bölge halkına uyguladığı sert politikası, Çin'e karşı dostluğun

değil, düşmanlığın artmasına yol açtı. Şöyle ki, bölge halkının Çin'e karşı güvensizliği, onların din ve milletini savunmak için birleşmesine sebep oldu.

Gazetenin batılı iki istihbarat yetkilisine dayanarak bildirdiğine göre, Çin Uygurları El Kaide terör örgütü ile bağlantı kurarak, Uygurları tamamen yok etmek için ısrarla çabılıyor. Çin'in bu tutumundan dolayı batılı ülkeler, Uygur bağımsızlık faaliyetçilerini Çin'e teslim etmeyi reddediyor.

Batılılar, Çin'in baskınının artmasıyla teröristlerin sayısının artmasından endişe duyuyorlar.

Çin'in uyguladığı baskı ve zulüm politikasının sonucu olarak, Çin'e karşı başkaldırıları da arttı ve buna bağlı olarak Çin pasaportları topladı. Bu nedenle Doğu Türkistan'da dış ülkeler çıkmak neredeyse imkansız hale geldi. Hatta belli şartlar altında izin verilmesi haricinde hacca gitmeye bile izin verilmiyor.

The Sunday Times gazetesinin Çinli bir şoföre dayanarak Doğu Türkistan'daki akıl almaz baskıları gözler önüne seriyor.

Çinli şoför aslında bir askerdi. O şöyle anlatıyor:

"1997'de birkaç Uygur bağımsızlık faaliyetçisi bize saldırdı. Bu saldırının sonucunda birkaç arkadaşımız öldü. Ayrıca Onlar bizim bazı silahlarımızı da ele geçirdiler. Biz sonradan atağa geçip, onlardan binlercesini öldürdük. Amacımız Onların bir daha böyle bir şeye kalkışmaması için iyi bir ders vermektir."

Gazete ayrıca şoförün söylediklerinin doğrulayan birçok raporun bulunduğunu örnekleriyle özellikle vurguluyor.

Gazetenin haberine göre, Çin Yönetimi bölgenin kalkınması için milyarlarca yuan yatırım yapmanın yanı sıra diğer bölgelerdeki Çinlileri celbetmek için büyük binalar yaptırıyor.

Oysa Uygur halkı, Doğu Türkistan'daki bolluk, yeni açılan okullar, hastaneler (v.s) in kendi kimliklerinin yok edilmesine yönelik araç olarak görüyorlar.

Olimpiyatlar bize Celil'i unutturmayacak

The Gazete

12 Temmuz Perşembe

Şüphesiz Çin tüm dünyada önümüzdeki yıllarda Olimpiyat Oyunlarında büyük bir baskı kuracak. Galiba biraz büyük heyecan ve madalya dolu bir çantanın gücü Kanadalıların Huseyin Celil'i unutmasını sağlayacak.

Ama biz bunun olacağını asla düşünmüyoruz.

beklediğimiz kadarıyla, Çin Hükümeti şimdi anahtarı Celil'in hücrelerine atacak ve onunla ilgili herşeyi unutacak. Urumçi şehrindeki mahkemede, hapishanede üç yıl mahkumiyet süresinin düşümü ve sonra da kısa bir kamu hizmeti anlamına gelmeyen ömür boyu hapis cezasına mahkum edilmişti.

Çin kendi vatandaşı olan bir çok kişiyi kilitlemişti-sayısını söyleyemeyeceğimiz kadar çok- ama Celil'i farklı kılan onun bir Kanada vatandaşı olmasıydı. Uygur etnik kökeniydi ve müslümandı, Celil Xinjiang bölgesinde ayrılıkçı eylemlerde bulunmaktan mahkumdu ve Uygurlar Çin'in batısında en büyük etnik gruptu.

Celil'in tam olarak ne yaptığını bilmek imkansızdı. 1990'larda Çin'den ayrılmış, Amerika onu mülteci olarak kabul etmişti, mülteci olarak Kanada'ya yerleşmiş ve Kanada vatandaşlığına geçmiş ve güney bölgesindeki Ontario'da oturmaya başlamıştı.

Ama daha sonra bir zamanlar tutuklandığı Xinjiang'a geri döndü. Çin onun Kadana vatandaşlığı ile olan bağlarını kabul etmedi, kağıt üzerinde o illegal yollar ile Çin'i terk etmiş ve bu yüzden hiçbir yerde hak iddia edemez durumda idi.

Bu tam bir ayrımcılıktı. Mültecilerin çoğu, tahmin ediyoruz ki bu süreç içerisinde bir veya

iki yasayı çiğnemiştir. Genelde, haksız veya sebepsiz yasalar insanların kaçma nedenidir.

Çin'e geri dönerek, Celil kendini riske attı ve bunun sonuçlarının farkındaydı. Kanada vatandaşlığının onu yeniden dışlayacağını hayal etmiş miydi?

Bunu kısa bir süre içinde öğrenemeyiz. Kanada konsolosluğu memurları onun bu denemesini onaylamamışlardı, tıpkı bu hafta dikkatsiz mahkeme işlemlerinin onun bu davasını onaylamadığı gibi. Tıpkı Celil'in avukatının konuşma talebini onaylamadığı gibi.

Başka bir yasal çağrı, bu durumda Beijing'de hala mümkün, ama bu konuda iyimser olmak imkansız.

Kanada yıllık 50 milyon dolar tutarındaki siparişleri ile hala Çin'e dışarıdan yardım etmekte, ülkelerin ekonomik işleyişi açısından. Harcadığımız paranın büyük kısmı, Kanada'nın yargı sisteminin iyileştirilmesini desteklenmesi, rüşvetçiliğin araştırılması, işletimin güçlendirilmesi ve avantajsız gruplar için yasal bir yardım sisteminin kurulması, kadın haklarının savunulması, yasama için halk kararının alınabilmesi, uluslar arası çevresel entegrasyonun gerçekleşmesi, insan haklarının standart hale gelmesi gibi amaçlar ile süslenmiş sözler adı altında verilmiş dış yardımdır.

Galiba biz bu yardımı mutlaka yükseltmeliyiz veya hep beraber kesmeliyiz.

Çin'in Kanada'nın ilgisini küçük görmeleri ve her şeyi bir fuara benzetmeleri ve Hüseyin Celil için bir deneme açmaları, Çin hükümetinin gücünü nasıl kullandığı yönündeki rahatsız edici soru sayısının yükselmesine neden olmakta.

Türkistan'da Mevzi Savaşları ve Enerji

Gökçen EKİCİ
Araştırmacı-Yazar

Afganistan operasyonu öncesinde bölgede hakim ve etkili güç olma özelliği taşıyan Rusya Federasyonu, 11 Eylül'den sonra bölgede “tek etkin güç olma” konumunu kaybetmeye başlamıştır. Nitekim, “uluslararası terörizmle savaş” bölge ülkelerine başta ABD olmak üzere Batı ile daha önce kurulamayan seviyede ilişkiler kurma fırsatı vermiştir. Jeopolitik ve jeo-ekonomik değeri son derece yüksek olan bölgede, etkin olma fırsatı yakalayan bölgesel güçler için bu yeni bir yarışın başlangıcı anlamını taşımaktadır. Rusya Federasyonu, ABD ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin başını çektiği bu yarışta, bölge ülkeleri üzerinde iki tür etkinlik sağlama girişimi göze çarpmaktadır. Bu yarışın ilk etabı, bölgesel veya uluslararası örgütlenmeler çerçevesinde sürerken, diğer etabını ise bölgesel güçler ve bölge devletleri arasında kurulan ikili ilişkiler oluşturmaktadır.

Gerek Şanghay İşbirliği Örgütü gerekse Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü aracılığı ile Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin oluşturduğu çekim merkezi, ABD'nin bölgeye “sızmasını” engelleyemezken, bölge devletleri ile ilişkilerin belirli bir seviyede tutulmasına hatta bazı alanlarda gelişmesine katkı sağlamıştır. Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti arasında oluşturulan bu çekim merkezi son dönemde dikkat çekici boyutlara ulaşmıştır. Rusya- Çin ortaklığının, Bağımsız Devletler Topluluğu ve Şanghay İşbirliği Örgütü çerçevesinde Türkistan bölgesinde bir politik ve askeri blok oluşturdukları söylenebilir. Bu bakımdan 2001 yılında imzalanan “İyi Komşuluk İlişkileri, Dostluk ve İşbirliği Anlaşması” ise hem zamanlaması açısından hem de yarım yüzyıldır iki ülke arasında örneği görülmemiş bir anlaşma olması bakımından önem arz etmektedir.

Bölge ülkeleri ile ikili ilişkilerin geliştirilmesi konusunda da özellikle Afganistan operasyonunun yarattığı ilk şok dalgasının ardından Rusya Federasyonu'nun “mevcutları koruma ve iyileştirme yönünde politika geliştirme” konusunda başarı sağladığı söylenebilir. Bu konuda en çetin mücadele ilk etapta Özbekistan üzerinde yoğunlaşmıştır. Afganistan operasyonu sırasında ABD ve koalisyon güçlerine bir askeri üs sağlayarak destek veren Taşkent, Washington ile “stratejik ortaklık anlaşması” imzalararak yüzünü tamamen Batıya dönmek niyetini

açıkça ortaya koymuştur. Ancak Washington tarafından, bölge ülkelerine karşı insan hakları ve demokrasi konularında yapılan eleştirilerin sembolik yaptırımlara dönüşmesi yine ilk başta Taşkent Yönetimini tedirgin etmiş ve Washington ile ilişkilerin yalnızca askeri ve ekonomik alanlarla sınırlı olamayacağını, “topyekün bir değişim baskısının” sinyallerini verdiğinin farkına varmıştır. Zira, ABD Hükümeti, doğrudan desteklemese bile onun doğrudan veya dolaylı kontrolünde olan STÖ'lerin “Özbekistan demokrasisinin geliştirilmesi” yönünde çalışmalarına başlaması, Kerimov rejimine, aslında tehlikenin çokta uzakta olmadığını hatırlatmıştır. Bu sebeple, Taşkent'in aynı hızla Rusya Federasyonu'na dönüşü bu noktadan bakıldığında şaşırtıcı bir gelişme olmamıştır. Geri dönüşü bir “stratejik ortaklık” anlaşması ile de taçlandıran Özbekistan'ın, diğer Türkistan Cumhuriyetleri için önemli bir emsal olduğu söylenebilir. Diğer taraftan bölge ülkeleri ile ikili ilişkilerin geliştirilmesinde “askeri üsler” de önemli bir alt başlığı oluşturmaktadır. ABD'nin Afganistan operasyonu nedeni ile Özbekistan'da ve Kırgızistan'da elde ettiği üslere karşılık, Moskova'nın Kırgızistan'da Kant askeri üssünü açması ve ardından da çok kısa bir süre önce Rus sınır koruma birliklerinin ülkeyi terk etmesi tartışmalarının yaşandığı Tacikistan'da da bir askeri üs açması Moskova lehine yaşanan gelişmeler olarak kaydedilmiştir.

Son dönemde bu mevzi mücadelesinin en önemli ülkesi Kazakistan olarak değerlendirilmektedir. Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti ile sınır komşusu olan Kazakistan, aynı zamanda bölgede oluşan yeni bir “üçgenin” vazgeçilmez parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti arasında hem rekabet hem de işbirliği alanı olarak mütalaa edilen Kazakistan'a bu özelliği bu üç ülke arasında yaşanan enerji işbirliği veya rekabeti kazandırmaktadır.

Bilindiği gibi Türkistan'ın en önemli petrol ve doğal gaz üreticilerinden birisi olan Kazakistan'ın Hazar Denizi sektörüne ilişkin, Moskova'nın ilgisi açık şekilde ifade edilmektedir. Ancak üçgenin diğer köşesi olan Pekin'in, Kazakistan Rusya aracılığı söz konusu olmadan ilişki kurma girişimleri, bölge enerji kaynaklarının dünya pazarlarına ulaştırılması konusunda monopol olma yönünde ilerleyen

Moskova tarafında rahatsızlık yaratmaktadır. Bu nedenle Kazakistan ve Çin arasında bir enerji köprüsünün inşa edilmesine ilişkin karar Kazakistan Devlet Başkanı Nursultan Nazarbayev'in 17 Mayıs 2004 tarihinde Çin'e gerçekleştirdiği resmi ziyareti sırasında verilen karardan sonra Moskova'nın bu hatta katılma isteği sıkça dile getirilmiştir. 997,5 km uzunluğundaki boru hattının içinde bulunduğumuz sene içerisinde faaliyete geçmesi planlanmaktadır. Projenin toplam maliyeti 3 milyar Dolar olarak açıklanmıştır. Yüksek maliyete rağmen, Aktau-Alashankou hattı bu açıdan Bakü-Tiflis-Ceyhan'ın 3.7 milyar Dolarlık maliyeti ile karşılaştırılmaktadır. Aktau-Alashankou hattının sadece bir sınır geçecek olması da artı bir özellik olarak değerlendirilmektedir. Maliyeti, taşıma kapasitesi bir tarafa bu boru hattının önemi daha çok sembolik olarak değerlendirilebilir.

Bu üçlü arasındaki enerji rekabetin tek yönlü değerlendirmek mümkün görünmemektedir. Nitekim Rusya ve Çin'in Kazakistan mücadelesine ek olarak, çok önemli bir pazar olan Çin'e enerji ihracatı Rusya ve Kazakistan'ı da potansiyel rakipler haline getirmektedir. Enerji ihtiyacının yaklaşık %60'ını Ortadoğu'dan sağlayan Pekin, Irak'ın işgalinin ardından enerji kaynaklarını çeşitlendirme politikasını daha açık ifade etmeye başlamıştır. Ülkede enerji ihtiyacının 2003 yılında %31 yükselerek 91 milyon tona ulaştığı göz önünde tutulursa, bu politikada gelecekte talep baskısının da etkili olduğu ifade edilebilir. Bu kapsamda, önemli enerji rezervlerine sahip olan Kazakistan ile işbirliği Çin enerji politikasının ana maddelerinden birisi haline almıştır.

Fakat Rusya Federasyonu'nun Kazakistan ile kıyaslandığında taşıma konusunda avantajı açık şekilde ortaya çıkmaktadır. Her geçen gün enerji ihtiyacı artan Çin ekonomisi, günde 4.3 milyon varil petrole ihtiyaç duymaktadır. Halen Kazakistan, Çin sınırına demiryolu aracılığı ile 95.000 varil petrol taşınmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Çin için bir boru hattının inşa edilmesi daha ekonomik görünmektedir. Nitekim son dönemde Çin-Kazakistan arasında inşası halen devam eden boru hattının bitirilmesi durumunda yıllık 25 milyon varilin taşınması daha kolay ve ucuz mal edilmiş olacak ve ileride kapasitenin artırılması da söz konusu olabilecektir. Rusya Federasyonu'nun Sibirya üzerinden Çin'e daha kolay yollarla enerji ulaştırma imkanı varken, Pekin'in Kazakistan'a artan ilgisini sadece enerjiye bağlamak eksik bir değerlendirme olacaktır. Bu nedenle Çin'in attığı adımın stratejik bir hamle olduğunu düşünmek gerekmektedir. Bunun en önemli nedeni Çin'in "konjonktürel ortağı" olan Rusya'ya olan bağımlılığını azaltmak olsa da Çin'in Kazakistan gibi Orta Asya'nın çok önemli bir ülkesinde siyasal etkiye zemin hazırlama niyeti de gözden kaçırılmamalıdır. Ancak Rusya'nın inşa

edeceği petrol boru hattının Çin'i by-pass etmesi ve Angarsk-Nahodka hattına öncelik vermesi Çin'i hayal kırıklığına uğrattırırken, Kazakistan'ı Pekin gözünde daha da önemli bir "ortak" konumuna getirmiştir.

Çin ve Kazakistan arasındaki enerji işbirliği Kazakistan açısından da büyük önem taşımaktadır. Şöyle ki, Astana yönetiminin Çin ile enerji işbirliğinde istekli olmasının en önemli sebebi, Kazakistan'ın enerji kaynaklarını ihraç edebilmesi için Rus boru hattı sistemlerine duyduğu bağımlılığı bu sayede küçük de olsa kırabilme ihtimalidir. Astana açısından ikinci önemli sebep ise bu durumun Kazakistan ekonomisinin her geçen gün Rus petrol ve doğalgaz ihracatına bağımlı hale getirmesi ve kilitlenme tehlikesi ile karşı karşıya kalması tehlikesine karşı ufak bir önlem olarak kullanılabilme ihtimalidir. Diğer taraftan Çin ile kurulan ve geliştirilmesi planlanan bu ilişki, Türkistan kaynaklı tüm enerji nakil hatları üzerinde etkili olmak isteyen Rusya'nın bir nebze frenlenmesi açısından Kazakistan için önem taşımaktadır.

Müşteri çeşitlendirmesinin Türkistan enerji ihracatçıları için önemi her geçen gün artarken, Kazakistan'ın Çin ile işbirliğini ayrıca dikkat çekicidir. Kazak enerji kaynaklarının dünya pazarlarına ulaştırılmasında hissedilen Rus üstünlüğü, Kazakistan'ın Moskova'ya olan bağımlılığını her geçen gün artırmaktadır. Bilindiği gibi Kazakistan petrol ve doğal gazının %70'ini Rusya'ya satmaktadır. Bir kara ülkesi olan Kazakistan için enerji ihraç hatlarının çeşitlendirilmesi hayati öneme sahiptir. Çin'e açılan bu kapı, Kazakistan'ın Rusya Federasyonuna olan ekonomik bağımlılığını az da olsa dengelemesi açısından anlamlı olarak değerlendirilebilir. Bu hattın bir diğer önemi de başarı ile uygulanması durumunda, Kazakistan-Çin petrol boru hattı Kazak petrolünün Batı pazarlarına veya başka rotalara ulaştırılması ve böylelikle ihraç rotalarının çeşitlendirilmesi açısından gelecekte ortaya çıkabilecek projelere model olarak algılanmasıdır.

Kazakistan-Çin enerji işbirliğinin Türkiye açısından bazı sakıncalarının ortaya çıkacağı muhakkaktır. Nitekim 2005 yılı sonlarına doğru işletime açılması planlanan BTC'nin daha verimli çalışması için, Azeri petrolünün yanı sıra Kazakistan'ın da Aktau sahasından projeye katılması gündeme gelmiştir. Çin'e uzanan boru hattının da sahadan beslendiği düşünülecek olursa, Astana'nın her geçen gün artan enerji üretimine rağmen BTC'ye olan ilgisinin azalması muhtemeldir. Diğer taraftan, amaç her ne kadar müşteri çeşitlendirmesi olsa da, BTC ile karşılaştırıldığında çok daha "güvenli" olan Çin hattı, Kazakistan açısından Pekin-Moskova dengesini sağlaması bakımından önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

[Http://www.turksam.org](http://www.turksam.org)

| GÖKBAYRAK |
DERNEKTEN

HABERLER

DOĞU TÜRKİSTAN HABERLERİ

Uygur tüccarlar: “Çinliler pasaportları, Uygurların ekonomik durumuna darbe vurmak için topluyor”

05.07.2007: Çin hükümetinin haziran 18 den itibaren Uygurların pasaportlarını toplamaya başlaması, içerideki ve dışarıdaki Uygurlarda endişeye ve itiraza neden oldu. Çinli makamlar pasaportların toplanmasını “ kendi başına hac yapmayı” engellemek amacıyla yaptığını açıklasa da, bu gerçeği yansıtmamaktadır.

Bu uygulama ilc Uygurların scyahat özgürlüğü kısıtlanmaktadır.

Yurt dışındaki Uygur öğrenciler: “tatilde vatanımıza gidersek pasaportlarımızı alırlar mı?...”

06.07.2007: Çin hükümeti 18 Hazirandan itibaren genel olarak pasaportları toplamaya başlamıştı. Bazı Uygurların araştırmasına göre bütün Doğu Türkistan'da başlayan toplama olayında polis gücü kullanılmaktadır. Eğitim ve başka sebeplerle yurt dışında bulunanların ailelerine Çinli makamlar tarafından baskı uygulanmaktadır. Çin makamlarının bu girişimi yurt dışında eğitim görmekte olan öğrenciler arasında endişeye neden oldu.

Çin yüksek mahkemesi Hüseyin Celil'in itirazını ret etti

10.07.2007: Uygur özerk bölgesi yüksek mahkemesi, Kanada vatandaşı, Uygur mücahit Hüseyin Celil'in, Ürümcü şehir mahkemesinin kararına yaptığı itirazı ret etti. Ürümcü şehir mahkemesi Çin hükümeti tarafından terörist ve bölücü faaliyetlere katılmakla suçlanan KANADA vatandaşı Hüseyin Celil'i ömür boyu hapis cezasına çarptırmıştı. Çin yargısının bu kararı Kanada

hükümetinin itirazına ve iki ülke arasında krize neden oldu.

Uygur özerk bölgesi yüksek mahkemesi, ortaya atılan delillerin onun ömür boyu hapis cezası için yeterli olduğunu açıkladı. Çin yargı makamları Hüseyin Celil'in avukatının mahkeme salonuna girmesine izin verse de, yargılama sürecini yakından takip etmekte olan Kanada Uygur derneğinin başkanı Muhammed Tohti'nin anlattıklarına göre avukatının savunma yapması engellendi.

Hüseyin Celil'in Kanada da yaşamakta olan eşi Kamile Hanım, Kanada hükümetini Çin'e baskı yapmaya davet etti.

Uygur insan hakları örgütü Osman Alihan'ı kurtarmak için çare aramakta

11.07.2007: 05.07.2007 tarihinde Pakistan emniyet teşkilatı tüccar Osman Alihan'ı tutukladı. Merkezi Washington'da bulunan Uygur Amerikan derneğinin anlattığına göre Osman ALİHAN Çin'e iade edilirse ondan önce Pakistan'da tutuklanıp iade edilen başka mücahitlerle aynı sonu paylaşacak.

Dünya Uygur kurultayının icra kurulu başkanı, Uygur Amerika derneğinin sekreteri Alim SEYİTOF, Uygur insan hakları örgütü, Pakistan emniyeti tarafından tutuklanan Osman Alihan'ı kurtarmak için ciddi uğraş vermektedir. Dünyanın çeşitli bölgelerindeki insan hakları örgütleri ile ilişkiye geçildiğini, A.B.D. ve başka batılı ülkelere olayı duyurmaya çalışıldığını söyledi.

Dünya Uygur kurultayı başkanı Rabiye Kadir hanımın anlattığına göre, Osman Alihan Çin'e iade edilirse, alacağı en hafif ceza (uluslar arası toplum olaya müdahale ederse) ömür boyu hapis cezasıdır.

Osman Alihan Türkiye'de oturma iznine

sahip bir tüccardı. Pakistan'dan geçerek Suudi Arabistan'a hacca gitmek isteyenlerin vize başvurularının ret edilmesi üzerine haziran - ağustos 2006 arasında İslamabat'taki Suudi Arabistan elçiliği önünde Uygur hacıların katıldığı aylar süren protesto eylemlerini organize edenlerdendi.

DUK başkan yardımcısı Seyit TÜMTÜRK'ün anlattığına göre, Osman Alihan hiç bir siyasi olaya karışmamıştı. O Türkiye'den Pakistan'a ticaret amacıyla gidip orada tutuklanmıştı. DUK, Pakistan hükümetinin hatasını anlayıp, hemen düzelterek Osman Alihan'ı derhal serbest bırakmasını talep etti.

Osman Alihan'ın olayı 2003'te Pakistan tarafından Çin'e iade edilen İsmail Samet'le aynıdır. İsmail Samet Ekim 2005'te idam cezasına çarptırılmış, Şubat 2006' da idam edilmişti.

Ürümçi şehrindeki bütün internet kafeler gözetleniyor

14.07.2007: Uygur Özerk bölgesi emniyet teşkilatının toplumun haber almasını koruma müdürlüğü, Ürümçi şehrinin güvenliğini koruma şirketiyle birlikte Ürümçi'de bulunan 580 internet kafeye izleme ve gözetleme cihazları yerleştirmeye başladı.

Sinkiang haber sitesinin bu olayla ilgili haberinde şimdiye kadar 128 kafeye izleme ve gözetleme cihazları yerleştirildi. Bu cihazlarla internet kafeler 24 saat gözetlenebiliyor. Burada elde edilen bilgiler emniyet teşkilatın ilgili makamların kullanımına sunuluyor. Gerekirse polisler bu bilgileri kullanabiliyor.

Uygurların ömrü kısaltılmakta

16.07.2007: Çin haber organları, Hoten'in Kiriye ilçesinin Laysu köyünü dünyadaki uzun ömürlülerin yaşadığı 4 merkezden biri olarak ilan etti. Bu haber Uygurları çok sevindirdi. Bu köyde 2400 kişi yaşamaktadır. Bunların içinde 60 yaşından büyük 167 kişi, 80 den büyük 30, 100 den büyük 16 kişi vardır. Köydeki en yaşlı kişi olan Ramazan dede 70 kişilik bir aileye sahip. Haberde köydeki insanların hiç birinin sigara kullanmadığı, içki

içmediği, yaşlıların sağlık durumu şehirdekilerin orta yaş gurubundan daha iyi olduğu açıklanıyor.

Buna rağmen Uygurların geneline bakıldığında, ömür kısalmaktadır. Uzmanların görüşlerine göre bu olay doğanın kirlenmesi, yiyeceklerin sağlığa uygun olmayışı ve siyasi baskılar nedeniyle olmaktadır.

Kuçça ilçesinde çin hükümetine karşı gösteri yapıldı

19.07.2007: Çin hükümetinin göçmen getirme politikası, Doğu Türkistan'da köylü gençleri özellikle Uygur kızları her türlü hileleri kullanarak Çin topraklarına taşınması, Uygurlar arasında infiale yol açmaktadır. Bunun sözde Uygurları refah düzeylerini geliştirmek için yapıldığını ve köylü gençlerin bu yer değiştirme politikasından memnun olduğunu söyleyip propaganda çalışmalarına devam edip, buna karşı çıkanların yaptıklarını gizlemeye devam etmektedir. Yakında bize gelen haberlere göre Aksu ili Kuçça ilçesinde köylüler halk meydanında toplanıp Çin hükümetinin kızları mecburi olarak Çin eyaletlerine taşınmasına karşı gösteri yapmıştır.

Çin hükümeti yakında Kaşkar tokuzaktan yüzlerce Uygur kızlarını Çin topraklarına götürdü

23.07.2007: Çin hükümeti yakında Kaşkar Tokuzak ilçesinden yüzlerce Uygur kızını Çin eyaletlerini götürdü. Kızlarını vermemek için direnenler, köylülere evlerinin yenilenmesi için verilmesi vaad edilen 14.000 tuğlanın verilmeyeceği ile tehdit edilmektedir. Bunun yanında çeşitli cezaların kesileceği söylenmektedir. Çin'e götürülen Uygur kızları devamlı gözaltında tutulmaktadır. Aileleri ile irtibat kurmaları yasaklanmıştır. Dışarı ile telefon görüşmesi yapanlar bilgi sızdırdığı gerekçesi ile cezalandırılmaktadır.

Güzel kokulu Uygur Doppası patent aldı

24.07.2007: Doğu Türkistan'ın Korgas ilçesinde Lenger köyünde yaşayan çiftçi Kalbinur 2004 senesinde kendi eliyle diktiği doppeları satmaya başlamış. Kokulu

malzemeleri ekleyerek tasarlayıp diktiği güzel kokulu Uygur doppasına devlet patent enstitüsü tarafından patent hakkı verildi.

B.M. vekilleri Doğu Türkistan'ı ziyaret etti

29.07.2007: BM örgütü ticaret ve gelişim kurulundan bir heyet 28 Temmuz günü Doğu Türkistan'ı ziyaret etti. Özerk bölgenin Çinli başkan yardımcısı Şu Viy'le görüştü. Çinin Şinhua ajansının haberine göre BM. Ticaret gelişim kurulunun yatırım ve küçük ölçekli iş yerlerini güçlendirme bölümünün başkanı Halil Ahmet HAMADANI'nin başkanlığını yaptığı heyet, Doğu Türkistan'ın ticari işlerini ve sermaye hareketlerini incelemeyi hedeflemiştir. Çinli yetkili Hamadani'ye Uygur özerk bölgesinin gelişimini tanıtmakla beraber, Hamadani'nin bu ziyareti vasıtasıyla " sinkiang'ı tanımasını, ekonomik olarak yardım etmesini ve yol göstermesini" ümit ettiğini bildirdi. Hamadani Doğu Türkistan'a daha çok yatırım çekip, orada ki şirketler ve uluslararası işletmelere yardım dileceğini açıkladı.

Geçtiğimiz yıllarda BM. in insan hakları bölümü, hapislerde yapılan işkenceleri araştırma bölümü, mülteciler bölümü ve medeni mirasları koruma bölümü Doğu Türkistan'ın durumuyla yakından ilgilenmekte. Bununla beraber Uygurların uluslararası arenada yaptığı faaliyetleri önemli rol oynadığını bildiriyor.

Bişkek'te Uygur tüccarlar tutuklanıyor

06.08.2007: Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te Şangay Yardımlaşma örgütünün yakında yaptığı toplantının hazırlık aşamasında, Bişkek emniyet teşkilatı Doğu Türkistan'dan Kırgızistan'a gelip ticaret yapmakta olan Uygurları kanunlara aykırı olarak tutuklayıp, bazılarını sınır dışı etmektedir.

Kanada hükümeti Guantanamo'daki 17 Uygur'a siyasi sığınma hakkı vermeyi reddetti

16.08.2007: Kanada hükümeti, başkan Bush hükümetinin Guantanamo askeri hapishanesinde tutuklu halde tutulan 17

Uygur esire siyasi sığınma verme isteğini reddetti. Kanada basınında yayınlanan haberlere bakılırsa, Amerika hükümeti, Kanada hükümetini Uygur esirlere sığınma vermeye ikna etmek için 2005 ten bu yana üç sefer Kanada'ya heyet gönderdi. Amerika hükümet yetkilileri, bu meselede Kanada başbakanı Stefan Harfer uzun süreli müzakereler yaptı. Ancak olumlu sonuç alınmadı.

Yeni Zelanda hükümeti Guantanamo'daki Uygurlara siyasi sığınma hakkı vermeyi reddetti

20.08.2007: Amerikalı yetkililere dayanan habere göre, Yeni Zelanda hükümeti A.B.D.'nin Guantanamo askeri hapishanesindeki serbest bırakmak istediği Uygur'a siyasi sığınmak hakkı vermeyi reddetti.

"2005 ve 2006 yılında Yeni Zelanda Amerika'nın Guantanamo'daki esir olarak tutulmakta olan bazı Uygurları mülteci olarak kabul etme talebini birkaç sefer reddetti" Diyor. Amerika sosyal güvenlik bakanlığındaki mülteciler bölümünün başkanı Kevin Tİrd; Çine iade edilmesi tehlikeli olan Guantanamoda'ki Uygur esirleri Kanada ret ettikten sonra sorulan sorulara cevap verirken yukarıdakileri açıkladı.

Önceki hafta pentagon, Guantanamo askeri hapishanesindeki esirleri yerleştirme hakkında birkaç ülkeyle görüşüğünü açıklamış olsa da, sözcü Grek Hicks hangi ülkelerle görüşüğünü açıklamaktan kaçındı.

100 bin kişilik pamuk toplama birliği Doğu Türkistan'a gelmeye başladı

21.08.2007: Şinhua web sitesinin haberine göre, Çongçing'dan Doğu Türkistan'a pamuk toplamak için 100 bin kişilik mevsimlik işçi birliğini taşıyan özel tren binlerce kişiyle ilk seferine başlayıp Doğu Türkistan'a doğru yola çıktı.

20 Ağustosta Doğu Türkistan'a doğru yola çıkan bu Çogçingli Çinliler, Doğu Türkistan'ın çeşitli bölgelerindeki askeri üretim birliklerine yerleşecek. Bu sene topraklarımıza gelen bu Çinlilere, Çin

hükümeti ulaşım masraflarını ve günde iki yuan yardım parası veriyor.

Doğu Türkistan'daki haber sitelerinden aldığımız haberlere baktığımızda bu sene gelecek olan mevsimlik işçi Çinliler başka eyaletlerden gelecek. 19 Ağustos günü Gensu, şendung gibi yerlerden ilk seferinde 140 binden fazla pamuk toplayıcısı demiryolu vasıtasıyla Korla vilayetine ulaştı. Gelenler Bayungulan bölgesindeki çeşitli pamuk toplama merkezlerine dağıldı. 2006 senesi Çongçingde görülen kuraklıktan zarar gören Çinli çiftçileri yardım için 100 den fazla mevsimlik işçi vatanımıza yerleştirilmişti. bundan sonra Çongçingdan her sene Doğu Türkistan'a 100 binden fazla Çinli geliyor. Çin hükümetini işsiz Çinlileri topraklarımıza taşınmasının aksine Uygur işsizleri özellikle kızlarımızı Çin topraklarına iş bulduk bahanesiyle taşınması Uygurlarda kuşku ve itiraza neden olmaktadır.

Ürümçi aids hastalığını yayılma hızında Doğu Türkistan'da ilk sıraya yerleşti

24.08.2007: Çin'li yetkililerin açıklamalarına göre, Uygur özerk bölgesinin merkezi Ürümçi AIDS virüsünün yayılma nispetinde İli vilayetini geçerek bölgede ilk sıraya yerleşti. Yetkili makamlar uyuşturucu madde nedeniyle AIDS bulaşanların %70'nin Ürümçi'de yaşamakta olduğunu açıkladı.

Fakat yetkili makamlar Ürümçi'de ne kadar kişiye AIDS virüsü bulaştığını açıklamadı. Ürümçi şehri emniyet müdürlüğü önceki gün basın toplantısı düzenleyip, uyuşturucu madde kullanımının gün geçtikçe artmakta olduğunu açıkladı. İlgili makamla, şiringayla uyuşturucu madde kullanımının Uygur özerk bölgesindeki AIDS virüsünün yayılmasının en büyük etkenlerden biri olduğunu söylemektedir.

Amerika'daki tanınmış araştırma kurumlarından biri olan Amerika Strateji ve Uluslar arası araştırma merkezi geçen ay yayınladığı bir raporda AIDS virüsünün Doğu Türkistan'da bundan sonraki beş sene

içinde çoğalmaya devam edeceğini, Kaşgar'da AIDS bulaşan hamile kadınların sayısının %5'i geçtiğini, bunun Golca'da %3, Turfan'da %4'i geçtiğini ve AIDS virüsü taşıyanların çoğunluğunun yerli halk olduğunu ortaya koydu.

New york şehrindeki Çinli insan hakkı savunucusu örgüt Uygur yazar Nurmuhammed'in akıbetinden endişeli

27.08.2007: Merkezi New York şehrinde olan Çinli insan hakkı savunusu örgütü 24 Ağustos günü basın toplantısı düzenleyip, Çin hükümetinden hapisteki Uygur yazar Nurmuhammed Yasin'in sağlık durumu hakkında uluslar arası topluma bilgi vermesini istedi.

Basın toplantısında Nurmuhammed Yasin'in hapiste işkence altında öldüğü hakkında teyit edilemeyen haberlerin ortaya çıktığını hatırlatıp, Çin'de insan hakkı örgütü Pekin'deki yabancı ülke elçiliklerini ve BM. Örgütü'nün işkenceyi önleme kurulunun başkanını Çin hükümetiyle irtibata geçerek Muhammed Yasin hakkında konuşmasını, onunla beraber yazarın sağlık durumunu açığa çıkarmak için, Çin hükümetinden onu hapiste ziyaretine izin vermesini talep etti.

Uygur şair ve yazar Nurmuhammed Yasin 2004 senesi şubat ayında KAŞGAR EDEBİYATI dergisinde “ YABANİ GÜVERCİN” adında kısa bir hikaye yayınladığı için, 2004, 29 Şubatta Çin hükümeti tarafından sözde “ devleti yolsuzluğa çağırdı” denen suça istinaden tutuklanmıştı.

Kaşgar mahkemesi daha sonra onun hakkında kapalı oturum yapıp 10 sene hapis cezasına çarptırmıştı. Çin hükümeti tarafından Nurmuhammed Yasin'e verilen 10 yıl hapis cezası uluslar arası toplumda itiraza neden olmuştu.

Yakın süre içinde, Nurmuhammed Yasin'in hapiste Çinli polisler tarafında dövülerek öldürüldüğü hakkında haberler yayılmış olsa da şimdiye kadar bu haberin doğru yada yalan olduğu teyit edilemedi.

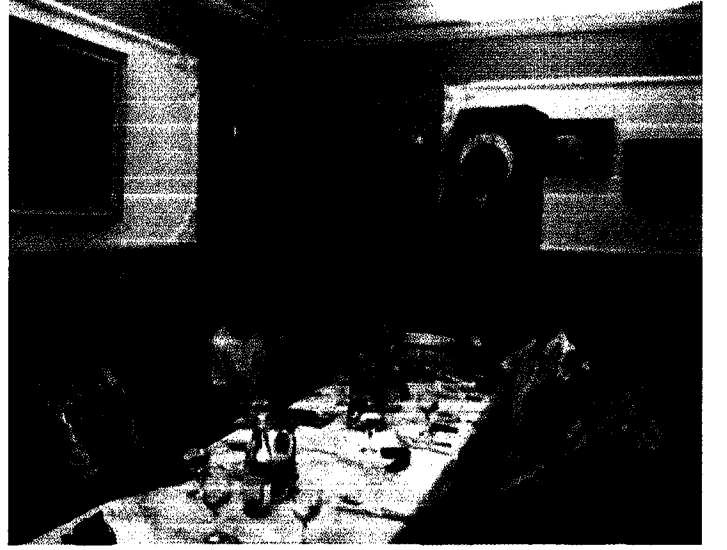
DERNEKTEN HABERLER

Guantanamo'dan Serbest Bırakılan Uygurları Ziyaret

07.08.2007 Makedonya: 6 yıl Guantanamo üstünde tutuklu tutulduktan sonra suçsuz oldukları anlaşıldıktan sonra serbest bırakılan 5 Uygur genci Arnavutluk'ta Birleşmiş Milletler misafirhanesinde kalmaktadır. ABD Uygurları kabul etmesi için içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu 23 ülkeye teklif götürmüş ancak hiç bir ülke kabul etmemiştir. Çin'in bütün baskılarına rağmen Arnavutluk 5 Uyguru mülteci olarak kabul etmiştir. Ancak halen Guantanamo Üstünde 22 Uygur genci kendilerini kabul edecek bir ülke beklemektedir.

2007 yılı başından beri Arnavutluk'ta ikamet eden 5 Uygur Genci 13. Türk Dünyası Gençlik Kurultayı için Makedonya'da bulunan DUK başkan yardımcısı Seyit Tümtürk, DUK sekreter Yardımcısı Dr. Erkin Emet ve İstanbul Doğu Türkistan Gençler Derneği başkanı Tibet Yüctürk tarafından ziyaret edildi.

Ziyaret esnasında Uygur kardeşlerimize maddi ve manevi destek verildi. Arnavutluk'taki durumları hakkında bilgi alındı. Tüm Doğu Türkistan'lıların yanlarında olduğu mesajı verildi. 6 yıl zor şartlar altında yaşayan ve Arnavutluk'ta Birleşmiş Milletler mülteci kampında yaşayan Uygur kardeşlerimize büyük moral verildi.

13. Türk Dünyası Gençlik Kurultayı Toplandı

Makedonya'nın Ohri kentinde toplanan 13. Türk Dünyası Gençlik kurultayına Doğu Türkistan'ı temsilen Dünya Uygur Kongresi başkan yardımcısı Seyit Tümtürk, genel sekreter yardımcısı Dr. Erkin Emet, Doğu Türkistan Gençlik ve Dayanışma derneği başkanı Tibet Yüctürk bir heyet halinde katıldılar.

13. Türk Dünyası gençlik Kurultayı Türk Ocakları genel merkezinin organizasyonu ile

gerçekleşti. Genel başkan Nuri Gürgür ve genel sekreter Prof. Dr. Orhan Kavuncu, Türk Dünyası Gençlik Derneği başkanı Dr. Hasan Ali Karasar, Türkiye Makedonya Büyükelçiliği müsteşarı, Makedonya parlamentosu başkan yardımcısı, Makedonya parlamentosu Türk kökenli bakan ve millet vekilleri, belediye başkanları ve üst düzey zevatin katılımı ve protokol konuşmaları ile başladı.

Açılış konuşmasında Türk Ocakları genel

başkanı Sayın Nuri Gürgür 250 milyonluk Türk dünyasının en problemlı bölgelerinin günümüzde Kırım ve Doğu Türkistan olduğunu beyan ederek tüm Türk Dünyasının ortak hareket etmesini işaret eden bir konuşma yaptı.

Doğu Türkistan'ı temsilen Dünya Uygur Kongresi başkan yardımcısı Seyit Tümtürk Doğu Türkistan'ın sorunlarını dile getirdi.

Konuşmasında Çin'in Doğu Türkistan'da uyguladığı baskı ve zulmü, soykırımı ve Uygur halkını tarihten silmek için uygulanan asimle politikalarını anlattı. Binlerce Uygur gencin her yıl eğitim veya iş gerekçeleri ile zorla Çin'in iç kesimlerine götürüldüğünden bahseden Sayın Tümtürk, Doğu Türkistan'da özellikle gençler üzerinde yoğun bir baskı olduğunu söyledi. Bu baskılardan ve başka sebeplerden yurt dışına çıkmak zorunda kalan gençlerinde komşu Türk Cumhuriyetlerinde sıkıntılar yaşadıklarından bahsetti. Bu kardeş cumhuriyetlerin Uygur gençleri Çin'e iade etmesini eleştirdi. Çin'e iade edilen pek çok gencin idam edildiğini ve diğerlerinin ağır hapis cezalarına çarptırıldığını söyledi. Kurultaya katılan delegelerden bu konu hakkında ülkelerinde girişimde bulunulmasını ve iade işlemlerinin durdurulmasını istedi.

Doğu Türkistan heyeti katıldığı komisyonlarda Doğu Türkistan'ın sorunlarını dile getirdi. Siyasi ve Dini komisyonlarda sonuç bildirisi için önemli kararlar alınmasına yardımcı oldu.

Kurultaya katılan Doğu Türkistan heyeti basın mensuplarından oluşan bir grup ile Makedonya'nın tarihi yerlerini ziyaret etti. TRT1, Anadolu Ajansı, Yeniçağ Gazetesi, ATA TV, Türkmen eli TV gibi basın organlarından gazeteciler ile birlikte Atatürk'ün mezun olduğu Manastır Askeri idaresi ziyaret edildi. Bu gezi esnasından gruptaki basın mensuplarına Doğu Türkistan ile ilgili teferruatlı bilgi verildi. Başta TRT1 olmak üzere yayın organları ile röportaj yapıldı.

13. Türk Dünyası Gençlik Kurultayı Sonuç Bildirisi

6-12 Ağustos 2007 tarihleri arasında Makedonya'nın Ohri şehrinden düzenlenen 13. Türk Dünyası Gençlik Kurultayın sonucunda önemli kararlar alındı. Türk dünyasının sorunları ve çözüm yolları ortaya kondu.

Gençlik kurultayına katılan Doğu Türkistan Heyetine oluşturulan çalışma komisyonlarında Doğu Türkistan'ın sorunlarını dile getirdi ve sonuç bildirisinde önemli maddelerin konulmasını sağladı. Aşağıda kurultay sonuç bildirisinde Doğu

Türkistan ile ilgili maddeler yer almaktadır. Sonuç bildirisi hazır olduğu zaman tamamı sitemizde yayınlanacaktır.

Makedonya'da yapılan Türk Dünyası Gençlik Kurultayı sonuç bildirisine ilave edilen maddeler;

1- Türk dünyasının her yerinde, Türkiye de dahil olmak üzere, 1987 yılındaki Çernobil faciasının etkileri sürmektedir. Doğu Türkistan'da en son 1996 yılında olmak üzere 1964'ten beri (50) elliye yakın nükleer deneme yapılmıştır. Buna ek olarak Çin dünyanın dört bir yanından nükleer atıkları kabul etmekte ve Doğu Türkistan'a Uygurların yaşadığı bölgelere bu atıkları sevk etmektedir. Radyoaktif maddelerin etkisi gerek insanlar gerekse tabiat üzerinde tahrip edici olmaktadır. Bu konularda, ilgili devletlerdeki devlet başkanlarına gerekli tavsiyeler yapılmasını talep eder.

2- Çin'in baskı ve zulmünden dolayı Doğu Türkistan'dan kardeş Türk Cumhuriyetlerine sığınan Uygur Türklerinin Çin'e iadelerinin engellenmesini tavsiye eder.

3- Halen sürgün hayatı yaşayan Dünya Uygur Kurultayı Başkanı Rabiye KADİR ve hayatı pahasına savunuculuğunu yaptığı Doğu Türkistan ve Uygur Türklerine karşı, Çin Hükümetince yapılan baskı, yıldırma ve saldırıların biran önce son bulması ve Türk Cumhuriyetleri tarafından Rabiye KADİR'in vatanına dönmesine yönelik tüm diplomatik girişimlerin desteklenmesini ve halen haksız suçlamalarla tutuklu bulunan oğlunun serbest bırakılmasının gerekliliğini vurgular. Doğu Türkistan halkına yönelik olarak yürütülen soykırım, temel hak ve özgürlüklerin yok edilmesi girişimlerini şiddetle kınar ve bu insanlık suçlarının bütün dünya kamuoyuna sunulması için ciddi çalışmalar yapılması gerektiğine işaret eder.

4- 2008 yılının Avrasya Yazarlar Birliği tarafından "KAŞGARLI MAHMUT YILI" olarak kutlanmasına karar verilmiştir. Bu kararın bütün Türk devlet ve topluluklarınca

da uygulanması ve konu ile ilgili faaliyetler yapılması komisyonumuzun dileğidir.

5- Komisyonumuz, Türkçenin en eski sözlüğü olan Divan-ü Lügat-it Türk'ü Azerbaycan'da yayınlayan Azerbaycanlı Türkolog Ramiz ASKAR'a İranlı bilim adamı Hüseyin ÜZGÜN'e ve buna benzer çalışmalar yapan bütün bilim adamlarımıza tebriklerini iletir.

6- Uygur Özerk bölgesinde Uygur, Kazak, Kırgız, gibi Türk topluluklarının anadilde eğitim hakkına müdahale edilmemesi konusunda Çin Halk Cumhuriyeti'ne gerekli uyarı yapılmasını ilgililerden rica ediyoruz.

7- Türk dünyasına yön vermiş din büyüklerinin; Hoca Ahmet YESEVİ, Hacı Bektaş VELİ, Yunus EMRE, MEVLANA'nın eserlerinin ve örnek hayatlarının Rusça'ya ve bütün Türk lehçelerine tercümelerinin ve uyarlamalarının yapılması gerektiğini vurgular.

8- Bağımsız olan cumhuriyetler dışında yaşayan kardeşlerimizin dini yardımı dini ve sosyal hakları konusunda bağımsız Türk Devleti'nin Çin, Rusya, Bulgaristan, Yunanistan, İran, Suriye gibi ülkelerle diplomatik düzeydeki ilişkilerin kuvvetlendirilmesi ve girişimler de bulunulmasının önemine değinilir

9- Halen sürgün hayatı yaşayan Doğu Türkistan Uygur Türklerinin liderlerinden Rabia Kadir'e davası için sarf ettiği gayretten ötürü takdirlerini ve mücadelesi yolunda tam desteğini sunar.

10- Doğu Türkistan Halkı'na yönelik olarak yürütülen soykırım, temel hak ve özgürlüklerin yok edilmesi girişimlerini şiddetle kınar ve bu insanlık suçlarının bütün dünya kamuoyuna sunulması için ciddi çalışmalar yapılması gerektiğine işaret eder.

11- Çoğunluğu Uygur Türklerinden oluşan Doğu Türkistan'daki halk sırf İslamiyet'e mensup oldukları için zulüm görmekte ve çeşitli hizmetlerden mahrum bırakılmakta-

dırlar. Yapılan bu insanlık dışı uygulamalardan dolayı Çin Devletini kınar ve dünya kamuoyunu bu insanlık suçuna müdahale etmeye çağırırız.

12- Uygur Özerk bölgesinde Uygur,

Kazak, Kırgız gibi Türk topluluklarının anadilde eğitim hakkına müdahale edilmemesi konusunda Çin Halk Cumhuriyeti'ne gerekli uyarı yapılmasını ilgililerden rica ediyoruz.

2008 Pekin Olimpiyatları Portesto edildi

08.08.2007 Ankara:2008 de Çin'in başkenti Pekinde yapılacak olan yaz olimpiyatlarını protesto ve boykot edilmesi için Çin Ankara büyük elçiliği önünde derneğimiz Ankara şubesi ve sivil toplum kuruluşları tarafından protesto eylemi düzenlendi. 16.08.2007 tarihinde saat 12:30 da başlayan basın açıklamasında Doğu Türkistan Kültür ve Dayanışma Derneği Ankara şube başkanı Sayın Hayrullah EFENDİGİL basın açıklaması yaptı. Komonist Çin hükümetinin esareti altında

tuttuğu başta Doğu Türkistan olmak üzere Tibet ve İç Moğolistan'a uygulamakta olduğu insanlık dışı zulüm ve işkencelere dikkat çekmiştir. Doğu Türkistan halkına uygulanan asimle ve soykırımı rağmen barış, dostluk ve kardeşlik ifade eden olimpiyat oyunlarının Çin'de yapılacak olmasının yanlış olduğunu vurgulamıştır. İnsan haklarına inananları 2008 Pekin olimpiyatlarını boykot etmeye çağırıyor. Basın açıklamasının ardından Çin'in Ankara büyükelçiliğinin kapısına utanç abidesi siyah çelenk bırakıldı.

ÇİN'İN ORTA ASYA'YA YÖNELİK **TEMEL HEDEFLERİ**

Prof.Dr.Ahad Andican
İ.Ü.Öğretim Üyesi,Eski Devlet Bakanı

Orta Asya Cumhuriyetleri ile sınırlara sahip olması ve Orta Asya ile Çin anakarası arasındaki geçiş bölgesi olması nedeniyle Doğu Türkistan (Çinlilerin tanımlamasıyla Sinkiang), Sovyet sonrası oluşan yeni uluslar arası ortamda jeostratejik konumu en çok değişen bölgelerden birisi olmuştur. Tarih boyunca çok sayıda Türk devletinin kurulduğu bu bölge,çeşitli dönemlerde Çin işgaline uğramış,1933 ve 1944 yıllarındaki iki bağımsızlık girişiminin başarısızlığa uğramasından sonra Sinkiang (yeni toprak)adı altında ve otonom statü verilerek Çin devletinin bir bölgesi haline dönüştürülmüştür. Bölgedeki 16* milyonluk nüfusun büyük bir kısmını Uygurlar oluşturmaktadır. Ayrıca 1 milyon civarında Kazak,140 bin dolaylarında Kırgız,35 bin civarında Tacik ve 15 bin dolaylarında Özbek nüfus bulunmaktadır. Çin'in uzun bir süreden bu yana uygulamakta olduğu göç politikaları nedeni ile bölgedeki Çin nüfusu Uygur nüfusuna yaklaşmış durumdadır.

Çin açısından bölgeyle ilgili stratejik konular ve hedefler şu şekilde sıralanabilir.

Bölge,Çin nüfusunun taşınarak yerleş-tirebileceği yaklaşık iki milyon

kilometrekarelik bakir bir alandır. Dolayısıyla asimilasyon politikalarının hedefleridir.

Doğu Türkistan'da Turpan ve Tarım gibi

petrol sahaları vardır.özellikle Tarım Havzasının 180 milyar varil potansiyeli olduğu tahmin edilmektedir.Ayrıca bölgeden 10 milyon tona yakın kömür ve giderek artan miktarlarda doğal gaz üretilmektedir. Çin'in en büyük Uranyum ve Altın madenleri bu bölgede bulunmaktadır. Bütün bu özellikleriyle Doğu Türkistan,Çin ekonomisi ve enerji güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır.

-Orta Asya Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarına kavuşmaları sonrasında Orta Asya-Çin ticaretinin büyük bir kısmı bölge üzerinden yapılır hale gelmiştir.(2)Şu anda Orta Asya'dan, gelecekte ise İran ve Kafkasya'dan ithal edilecek enerji kaynakları bölge aracılığıyla Çin anakarasına gönderilecektir. Ayrıca Çin enerji güvenliği açısından çok önem verdiği ve ülkenin batısından doğu sahillerine kadar uzanacak olan enerji boru hatları bu bölgede başlayacaktır.

-Bölgeyi bağımsız yaparak Çin'den ayırmak ve böylece "tek devlet"ideolojisini yıkmak isteyen ayrılıkçı güçler nedeniyle Doğu Türkistan,Çin için önemli bir iç güvenlik sorunudur. Doğu Türkistan örneğinin başarılı olması durumunda Tibet,İç Moğolistan ve Mançurya problemleri sırada beklemektedir.

-Bölgenin Orta Asya Cumhuriyetleri ile

çok yoğun tarihi,etnik,kültürel ve sosyal bağları vardır. Dolayısıyla bu Cumhuriyetlerde istikrarı bozacak her türlü gelişme kaçınılmaz biçimde Doğu Türkistan'ı da etkileyecektir.Çin yönetimi Orta Asya'da giderek yükselen kökten dinci akımlar, uyuşturucu trafiği,silah ticareti, yasadışı göç ve AIDS hastalığının yayılması gibi konuların Doğu Türkistan'da ve dolayısıyla Çin'de yapacağı etkilerden kaygılanmaktadır.

-Orta Asya Cumhuriyetlerinde,büyük bir kısmı Doğu Türkistan'dan gitmiş olan ciddi boyutlarda bir Uygur diasporası yaşamaktadır. 1979 Sovyet verilerine göre Orta Asya Cumhuriyetlerinde,büyük bir kısmı Kazakistan'da (148 bin) olmak üzere toplam 211 bin Uygur yaşamaktaydı.(3) 2003 yılı verilerine göre bu rakam 250 bin civarındadır.(4)**Çoğu 1969 Çin-Rus anlaşmazlığı sırasında Doğu Türkistan'dan gelen bu Uygurlar,o dönemde Doğu Türkistan'daki Çin yönetimine karşı çalışmalar yapmak konusunda Sovyet yönetimi tarafından teşvik edilmiştir.

Seksenli yılların sonlarına doğru Sovyetlerde başlayan demokratikleşme rüzgarları Orta Asya Cumhuriyetlerindeki Uygurları'da etkilemiş ve yaşadıkları Cumhuriyetlerde Doğu Türkistan'ın bağımsızlığını hedefleyen örgütlenmeler oluşturmuşlardır.1990'lı yıllarda Doğu Türkistan'da Çin yönetimi tarafından başlatılan baskı döneminden, çok sayıda Uygur Milliyetçisi Orta Asya Cumhuriyetlerine geçmiş ve bu bölgelerde çalışmalarını sürdürerek uygun ortam yaratmaya çalışmıştır.2002 tarihli Çin verilerine göre,Türkistan Cumhuriyetlerinde, Uygurlar tarafından kurulan en az 11 aktif organizasyon vardır ve bunların dört tanesi silahlı güç kullanarak Doğu Türkistan'ın bağımsızlığını kazanmak amacıyla

olduklarını açıkça ilan etmiştir(5) Çin yönetimi,Orta Asya Cumhuriyetlerindeki bu organizasyonların çalışmalarını iç güvenliği açısından önemli bir tehdit olarak algılamakta ve Doğu Türkistan bölgesindeki bağımsızlık yanlısı örgütlerle diasporadaki organizasyonlar arasında temasları engellemeğe çalışmaktadır.

Günümüzde Çin yönetimi,Doğu Türkistan meselesi ile ilgili stratejisini Orta Asya bağlamında üç temel yaklaşım üzerine oturtmuş görünmektedir bunlar sırasıyla;

1-Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı yönünde faaliyet gösteren tüm kişi ve organizasyonları "terörist" olarak tanımlamak ve "teröre karşı ortak mücadele" kavramı içinde uluslar arası destek sağlamak.

2-Doğu Türkistan'da bağımsızlık mücadelesi veren güçlerin Orta Asya Cumhuriyetlerini üs olarak kullanılmasını engellemek.

3-Orta Asya Cumhuriyetlerinde yaşayan Uygur diasporası tarafından kurulan bütün organizasyonların çalışmalarını engellemek ve bunların teröristlerle bağlantıları olduğu iddiasıyla bölge yönetimleri tarafından kapatılmasını sağlamak şeklinde özetlenebilir.

Çin yönetimi bu stratejisinin gereği olarak başlangıçtan bu yana,Orta Asya Cumhuriyeti yönetimlerini "ülkelerindeki Çin karşıtı çalışmaları engellemek ve Doğu Türkistan'daki ayrılıkçı hareketlere destek vermesi halinde siyasi ve ekonomik ilişkilerin bozulacağı,bölgedeki Çin yatırımlarının riske gireceği"söylemiyle baskı altında tutmuştur.Orta Asya Cumhuriyet yönetimleri bağlamında bu yaklaşım başarılı olduğu gerek Cumhurbaşkanlarının "Çin içindeki ayrılıkçı hareketlerine kesinlikle destek

verilmeyeceği" şeklindeki demeçlerden gerek Uygur diasporası organizasyonlarının çalışmalarının kontrol altına alınarak Çin tarafından geri istenen milliyetçi Uygur sığınmacıların iade edilmesinden anlaşılmaktadır.

11 Eylül olayları ve ABD'nin Afganistan hareketi, Çin'in Doğu Türkistan'daki bağımsızlık hareketlerine karşı yürüttüğü baskı politikasını destekleyen bir ortam yarattı. 11 Eylül'ün hemen ardından Çin yönetimi, Doğu Türkistan'daki bağımsızlık yanlısı grupların Taliban ve Usame Bin Ladin ile yakın ilişkisi içinde olduğu ve Afganistan ve Tacikistan'daki kamplarda eğitim gördüğü iddiasını gündeme getirdi. (6) Bu arada kurulan Şanghay İşbirliği Örgütü'nün temel belgesinde "Örgütün hedefinin her türlü terörizm, fundamentalizm ve separatizm" ile mücadele etmek olduğu tanımlamasını koyarak, Doğu Türkistan' daki bağımsızlık hareketlerinin

"separatizm" tanımlaması altında terörizm ve kökten dincilik ile özleştirilmesini sağladı. ABD yönetiminin 2002 Ağustos ayında "Doğu Türkistan İslami Hareketi"ni terörist organizasyonlar listesine alması ve ABD'deki mal varlıklarını dondurması Çin'e önemli bir avantaj sağladı. (7) Aynı yıl içinde Çin yönetimi de şiddet kullanarak Bağımsız Doğu Türkistan oluşturmayı amaçladığı ve Doğu Türkistan'da ortaya çıkan ayaklanma hareketleriyle ilgili olduğu iddiası ile "Doğu Türkistan İslam Hareketi", "Doğu Türkistan Özgürlük Organizasyonu", "Dünya Uygur gençlik Kongresi" ve "Doğu Türkistan Enformasyon Merkezi" isimli dört kuruluş "terörist" organizasyonlar olarak ilan etti. (8)

Günümüzde Çin, yukarıda ana hatları çizilen politikasını sürdürmekte, bağımsızlık yanlısı bütün hareketleri terörist ilan ederek uluslar arası ilişkilerde bunu baskı unsuru kullanmayı sürdürmektedir.

1-Olcot, Martha Brill, "Central Asia's Second Change", Carnegie Endowment for International Peace. Washington D.C. ,2005, ss.63-64.

2-2004 yılı itibarıyla Doğu Türkistan ile Orta Asya Cumhuriyetleri arasında 22 gümrük kapısı açılmıştır 2003 yılı boyunca Çin ile Orta Asya Cumhuriyetleri arasında yapılan ticaretin %60'ı Doğu Türkistan üzerinden yapılmıştır.

3-Ethnics in USSR, Moscow, Novosti Publishing House, 1989, s.75.

4-Bu çalışmaya göre Kazakistan'da 250.000, Özbekistan'da 40.500 Kırgızistan'da 40.000, Türkmenistan'da 6000 ce Tacikistan'da 3000 olmak üzere toplam 339.500 Uygur yaşamaktadır. Ethnics, Religion and Conflict in Central and South Asia. Xinjiang People's Publishing House, 2003. s.302.

5-Ma Dazheng, National Interest-Highest Priority, Xinjiang People's Publishing House, 2002, s.193.

6-Xinhua Haber Ajansı 9 Kasım 2001.

7-Kerry Dumbaugh, "China-US Relations, Issue Brief for Congress", Library of Congress, 31.01.2003.

8-"China Issues List of terroist and Organizations", Xinhua Haber Ajansı 15.12.2003.

*Yazarın başka kaynaklardan almış olduğu rakamlardır. gerçek rakam yaklaşık 35 milyondur.

**Çin tarafından diasporadaki Uygurların sayısını az göstermek maksadıyla böyle bir çalışma yapmıştır. Şu an yalnızca Kazakistan sınırları içinde sayıları 1 milyonu geçen Uygurlar yaşamaktadır.

Bu kıymetli eser ASAM (Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi) yayınlanan "Avrasya Dosyası" kitabından derlenmiştir. Orijinal ismi "Çin satrancında Orta Asya" Makalenin Doğu Türkistan ile ilgili bölümü değerli okurlarımızla paylaşılmıştır.

DOĞU TÜRKİSTAN'DAKİ ÖNEMLİ YER ADLARI

Ğ.O.ZULPIQAR

Araştırmacı- Yazar

(Orijinal Transkripsiyonu,Çince'ye değiştirilmiş adı,Çin telaffuzuyla yozlaşma şekli,Türkiye Türkçe'siyle doğru yazılışı)

1983 yılı öncesi Uygur alfabesi olarak kullanılan alfabe temel alınmak suretiyle,o zaman Latin alfabe sisteminde bulunmayan bazı harflerin yerine Türk alfabesinin benzerleri kullanıldı.Türk alfabesinde de bulunmayan bazı sesler için İngilizce'ye uygunlaştırmak prensibiyle harfler konuldu ve ya çift harflerden ses belgesi yapıldı. Örneğin İngilizce'ye ve önceki Uygur alfabesine benzeyenler ;a b d e f i j k l m n o p r s t u w y z n g

Türk alfabesine benzeyenler:g ö ü

Yeniden İngilizce okunuşuna uygun olarak kabullenenler:ch sh q

Uygurca'ya özel yeniden kabullenenler:gh (Türkçe'de ğ olarak yazılmışsa da Türkçe'deki Ğ farklı bir ses olduğu için,orijinal Transkripsiyonu GH olarak iki harften bir sesi ifade etmek için yaygındır)E X H Z (Uygurca'daki E ۋ Ve E ۋ Türkiye alfabesinde e le ifade edilmektedir, çünkü E ۋ Çağlardaki bu iki farklı ses ve bunlardan başka (K ۋ-kesmek) ile Q(ق_qur'an-i kerim) X (خ_xalk,xain)ile H(ھ_hak,hukuk) bugünkü Türkiye alfabesinde bir ses olarak birleşmiştir,ama Uygurca'da hala ayrı harflerle ifade edilmektedir.Z (ج) ise Türkçe'deki j sesinin yerindedir.

Orijinal yer Adlarının Latin Harfleriyle Transkripsiyonu	Çince Telafuzuyla yozlaşmış şekli.	Çince'ye Değiştirilmiş Adlar.	Türk Alfabetiyle Doğru azılışı
--	------------------------------------	-------------------------------	--------------------------------

48° Paralelin Kuzeyinde

Chongqur	Chonghuer		Çonkur
Kölbay	Kulebai		Kölbay
Qanas	Kanasi		Kanas
Qanas k	Kanasi Hu		Kanas g
Sartam	Saertamu		Sartam
Dostluqch(4374)m		Yaoyifeng	Dostluk
Qaba n	Kabahe		Kaba
Sarbulaq	Saerbulake		Sarbulak
Terekti	Tiereketi		Terekti

46° paralelin kuzeyi 82°-84° meridyen arası

Altunemil			Altunemil
Dörbiljin n		Emin	Dörbilcin
Jeyik	Jiyeke		Ceyik
Shamalöteng		Erdaoqiao	Şamalöten
Chaghantoqay n		Yumin	Çağantokay
Emil	Yeminle		Emil
Narayriq	Naerayrike		Narayrık

| GÖKBAYRAK |

Dore	Dure	Dore
Köktoqay b	Keketuohai	Köktokay
Köktoqay n	Fuyun	Köktokay
Korti	Kuerte	Korti
Ondir qara	Wenduerkala	Ondirkara
Qara Ertish d	Kalaerqisi	Karaertiş
Qaratungki	Kalatongke	Karatunki
Qurban tungut	Guerbantong	Kurban
Sarbulaq	Saerbulake	Sarbulak
Sartoqay	Saertuohai	Sartokay
Temeki	Tiemaik	Temeki
Ulun'gur d	Wulunguhe	Ulungur
Qiran d	Kelanhe	Kiran
Ulastay	Wulasitai	Ulastay

46° paralelin Kuzeyi, 90°- 92° meridyen arası

Araltöbi	Areletuobie		Araltöbi
Changhanköl	Chagangoule		Çağanköl
Chinggil d		Qinghe	Çingil
Chinggil n		Qinghe	Çingil
Bulghin	Bulegen		Bulğın
(Bayshing)		Baixing	Beysin
Sariqtash	Xiaerketasi		Sariktaş

44° paralelin Kuzeyi, 80°- 82° meridyen arası

Almaliq	Alemalı		Almalık
Arshang n		Wenquan	Arşang
(Ertey)		Xinertai	Ertey
Börtala d	Boertalahe		Börtala
Chaghantungge	Chagandunge		Çağantunge
(Chingsihoza)b		Qinghuihe	Çinsihoza
(Dashigo)		Daxigu	Daşigo
Ichigechen	Yichegashan		İçigeçen
Xarbugh b	Huerbuhu		Harbug
(Losigung)		Lucaogu	Losigung
Qorghas n		Huocheng	Korğas
Sayram k	Salimu		Sayram
Qorghas e	Hoerguosi		Korğas
Oymanbulaq	Aoyimanbu		Oymanbulak
Qarayaghach	Kalayagaqi		Karayagaç
Tosun ch.f	Tuosun		Toksun
(Tichanggu)		Tiechangu	Tıçangu
Sarbulaq	Saerbulake		Sarbulak
(Sansung)		Sangong	Sangung

44° paralelin ,82°-84° meridyen arası

Bayan Aman			Bayan aman
(Dahiyangza)b		Daheyanzi	Dahiyanza
Dolani		Baixingte	Dolani
Gortu d			Gortu
Ibnur k	Aibihu		İbnur
(Jing)n		Jinghe	Cing

| GÖKBAYRAK |

Kup	Kupu		Kup
Laba d			Laba
Narayriq	Taerayrike		Narayrık
Surghash	Sulehashi		Surğaş
Suyin	Suyun		Suyin
Tol n	Tuoli		Toli
(Utey)		Wutai	Utey
Uti b			Uti
(Yungjiu) ch.f		Yongjiu	Yunciu
Toqsanbay	Tokesanbai		Toksanbay
Terekti	Tierekete		Terekti
Alatagh t.a	Alashankou	Alashankou	Alatağ
Chölsu	Qiaoersu		Çölsu

44° paralelin Kuzeyi, 84°-86° meridyen arası

Aqbulaq		Baikouquan	Akbulak
(Beyyanggu)b		Baiyanggu	Beyyanggu
(Chipeyze)		Chepaizi	Çipeyzi
(Daguay)		Daguai	Gaguey
Darditi d	Daerbutihe		Darditi
(Dungwen)		Dongwan	Dunven
Xatunbuh b		Sikeshu	Hatunbuh
Küytün d	Kuitunhe		Küytün
Küytün sh	Kuitunshi		Küytün ş
Qaramay sh	Kalamai		Karamay
Maytagh b		Dushanzi	Maytağ
Sawen n	Shawan		Saven
(Shidagu)		Shidagu	Şidagu
(Shigen)		Shigan	Şigen Kanalı
(Shiho) n		Wusu	Şiho
Tablixt		Sikeshu	Tabliht
(Yensihey)b		Anjihai	Yenhisey
Börtonguz(?)	Boertonggu		Börtonguz
İlik k			İlik
Urxu tuzköli			Urxu tuzgölü

44° paralelin Kuzeyi, 86°-88° meridyen arası

(Fukang)n		Fukang	Fukan
Manas d	Manasihe		Manas ırmağı
Manas n	Manasi		Manas
Qutubi n	Hutubi		Kutubi
(Sanji)sh		Changji	Sanci
(Shihenze)sh		Shihezi	Şihenze
Tasirqay		Baojiadian	Tasirğay
Toxul b		Dafeng	Tohul
(Wujachü) b		Wujiaqu	Vucaçü
(Yushugu)		Yushugu	Yuşungu

44° paralelin Kuzeyi, 88°- 90° meridyen arası

(Chinggada)		Qinggeda	Çingada
(Genhiza) b		Ganheizi	Genhiza
(Guchung) n		Qitai	Guçun

| GÖKBAYRAK |

(Jajunmiyaw)
(Sanggu)
(Sentey) b

Jiangzhunmiao
Shanghugu
Santai

Cancunmiyaw
Şanhugu
Sentey

44° paralelin Kuzeyi,90°-92°meridyen arası

(Chörin)
Beytikteghi t
(Jijihu)
(Suguchuwan)
(Lushuchen)
Qiyatagh
(Lojunmyaw)

Chueren
Baishan
Jijihujianchazan
Suquan
Liushuquan
Dashitoushan
Laojunmiao

Çörin
Beytik
Cicihu
Suguçuvan
Luşuçuvan
Kiyatağ
Locunmiyaw

NOT: Yer adları sonunda yer alan kısaltma harfler şunları ifade etmektedir.

sh şehir,n ilçe,k-göl,d-ırmak,ch-dağ zirvesi,b-Pazar (ilçeden küçük şehir),s.a-su barajı,o.m-ormancılık firması,ch.f-hayvancılık firması,t-dağ,t.a-dağ boğazı(sınır kapısı),E-boğaz,da-yokuş,q-kumluk,d.m-çiftçilik firması,a.d.m.-suçlular çalıştırılmakta olan kamplar.

Bunlardan tekrar görülen yer adlarının bazılarında Türkçe yazılışında da italiklerle açıklama verildi.

Örneğin ir.ırmak;ç.f.çiftçilik firması gibi.

Anlaşılabilecek durumda olanların sonuna italiklerle açıklama verilmedi,onların neyin ne olduğunu bilmek için orijinal transkripsiyonu sonundaki italiklere bakmayı tavsiye edeceğiz.

Bundan başka Çin üretim inşaat birliklerinin alayları her birinin sayılarıyla ,1-tuan 2-tuan...şeklinde haritalarda ve resmi belgelerde kullanılmaktadır. "Tuan" Türkçe "âlay" olan birlik adıdır.memuriyette ilçeyle aynı derecedir.Bunlar resmi yer adı olmadığı için ,tabloda "tuanlara"yer verilmedi.(Bu sözcük,Uygurcada Rusça'dan girmiş olan "polk"ile ifade edilmektedir).Bazı bölgelerde tam Çince'leştigi,aslı yer adının ne olduğunu karşılaştırmak için elimizde veriler olmadığı için,böyle yeni yer adlarına da fazlaca yer verilmedi.

***Yazar** 16Ağustos 1956'da Doğu Türkistan'ın güney batısındaki Atuş şehrinde;şehrin kuzeyini kuşatan Tanrı dağ'larının en güneyindeki bölüğü Bozdağ eteğindeki Şoruk köyünde bir memur ailesinin çocuğudur.

1963'de okula girer ve ilkokul 3.sınıfa gelince Mao'nun "Kültür devrimi"olarak adlandırdığı yıkıcı hareket başlamış ve okullarda normal eğitim yörüngesinden çıkmıştır.Bu zamana gelince ,o

küçük çocuk sanayi şehri Kansu'ya taşınmıştır. Çünkü babası,iş yeri değişimi dolayısıyla önceden orda çalışıyordu.Kansu,yazarın edebi hayatının başlamasında özel yeri olan,derin hatıralar bırakan şehirdi.

1970'e gelince onun hayatında çok önem taşıyan dönüşüm noktasına gelmiş,yazar edebi hayata başlamıştır.Çok kitap okumuştur.Yazar "Lise'2nin ilk iki yılını Kansu pazarına bağlı olan Uluğçat ilçe merkezinde,son yılını tekrar yurda dönüp,Atuş şehrinde okumuştur.

1977'li senelerde (Mao'nun ölümünün ertesini yıl) tekrar aslına getirilmiş yüksek okul sınavlarına katılmıştır.3000 öğrenci içinde bir numara olmasına rağmen,siyasi nedenlerle okula alınmamıştır. 1978'de işe başlayan yazar,inşaat şirketinde işçi,tarımcılık teknoloji idaresinde çırak,yerli ticaret kooperatifinde tercüman,su ve kanalizatsiyeye şirketinde ambarcı, sekreter, tercüman, teknik mühendis,şirket başkanı görevlerinde bulunmuştur. 2 Eylül 1990'da meydana gelen suikast sonucu bir gözünü kaybetmiştir.İşten çıktıktan sonra ticaretle uğraşan yazar,1996'da yurt dışına kaçmak zorunda kalmıştır.

Yazarın ilk şiiri "Gençlik"dergisinde 1979 Mayıs ayında yayımlanmıştır.1979'dan bu yana çok sayıda şiir,hikaye,ve romanları yayımlanmıştır.

Onun yayımlanan ve yayına hazır eserleri şunlardır;

- Kaybolan mücevher
- O,Hala cephede
- Seda(ses)
- Körlenen Kılıç,1992'de'gençler'
- Gizli sevgi
- Cennetin Anahtarı
- Ayna

M.Emîn BUĞRA

Çeviri : Gökbayrak

Kara Hitayların Doğu ve Batı Türkistan'ı İşgali

Karahanlılar Devleti gitgide zayıflayarak güçsüz ve nüfuzsuz bir duruma düşmüştü ve Batı Tavgaç Karahanları Selçuklu sultanı Sencer'in himayesine girmişti.

Kuzey İlkhanlığı'ndaki kabileler ardı ardına isyan çıkarıyorlardı. Karahanlılar hükümdarları kendilerini zevki sefaya vermişlerdi ve devlet çöküş dönemine girmişti.

Yaklaşık hicri 525 (miladi 1130)'da Kuzey İlkhanı, İmil'deki Kara Hitaylar Beyi Nusi'yi Balasagun'a çağırıp onu isyan çıkaran kabilelerin üzerine yolladı. Nusi isyancıları bastırıp İlkhan'ın egemenliği altına aldı. İlkhan onu bu hizmetinden dolayı ödüllendirmek için Ye Lüy Da Şi'ni askerlere komutan olarak tayin etti ve Balasagun'a gönderdi. Ye Lüy Da Şi görünürde çok sadakat ile çalıştı, ancak gerçekte İmil'deki adamlarını yavaş yavaş Balasagun'a getirip üç yıl içerisinde çevresinde epeyce etkili bir güç oluşturdu ve her şeyi etkisi altına aldı. Hicri 528 (miladi 1134)'te ani bir darbeye İlkhan'ı ve tüm hanedanlığı ele geçirdi. Hicri 530 (miladi 1136)'da Kaşgar'a saldırdı ve Karahan'ı mağlup ederek Kaşgar'ı aldı. Yerken, Hoten, Kuça ve Üçturfan bölgelerini de kısa bir süre içerisinde idaresi altına aldı. Böylelikle Karahanlılar Devleti tümüyle yıkılmış oldu. Bu zaferden sonra Ye Lüy Da Şi kendisini Gürhan (Büyük Han) ilan etti. Ye Lüy Gürhan Karahanlılar'ın yönetim geleneğini devam ettirerek egemenliği altına giren bölgelerdeki hanlıklara dahili özgürlük tanıdı. Hoten hanlarından Kılıç Han, Uygur hanlarından İdikut, Karluk hanlarından Yabgular bu dönemde meşhur olmuşlardır.

Kara Hitaylar Hicri 531 (miladi 1137)'de Gürhan Batı Tavgaç Karahanlığı'nı işgal etmek için Pergane'ye saldırıp Özkent ve Kasan gibi bölgeleri ele geçirdi. Bunu duyan Kılıç Tavgaç Buğra Karahan Semerkent'ten yola çıktı. Hocend Şehri civarında şiddetli çarpışma meydana geldi. Bu savaşta Kılıç Han yenilerek Semerkent'e geri döndü. Gürhan arkasından kovalayıp Semerkent'e yaklaştığında Kılıç Tavgaç Buğra Karahan anlaşma yapmak istedi. Gürhan, vergi vermeleri karşılığında içişlerinde bağımsızlık tanıyarak barış anlaşması yaptı. Anlaşma yapıldıktan sonra Gürhan, Kılıç Tavgaç Buğra Karahan'ı Batı Türkistan'ın hükümdarı olarak tanıdı

ve orada yüksek mevki sahibi bir yönetici ile yeterli sayıda asker bırakıp Balasagun'a geri döndü. Böylelikle Batı Türkistan tümüyle Kara Hitaylar'ın hakimiyeti altına girmiş oldu. (Bakınız harita 15) Bazı tarih kitaplarında Kara Hitaylar'ın Batı Türkistan'a olan istilasının Rukniddevle Mahmud Han döneminde olduğu yazılmıştır. Bu doğru değildir, çünkü bu kişi Kuzey İlkhanlarındandır.

Selçuklu sultanı Sencer kendi himayesinde bulunan Batı Tavgaç Karahanlığı'nın Gürhan tarafından işgal edilmesiyle Batı ve Doğu Türkistan gibi büyük iki İslam memleketinin bir putperest hükümdarın eline geçmesine çok üzülmüştür. Hicri 536 (miladi 1141)'de Sultan Sencer cihat ilan ederek Amu Nehri'ni geçip Buhara'yı fethetti ve Semerkant'a doğru ilerledi. Karşı taraftan Gürhan tüm gücüyle Semerkant'a geldi. Buhara ve Semerkant arasındaki Ketvan Çölü'nde şiddetli çarpışma meydana geldi ve sonunda Sultan Sencer ağır yenilgi aldı. Askerleri bozguna uğrayarak kaçtılar. Sultan Sencer başkent Merv'e çekilmek zorunda kaldı. Bu savaşta Sencer'in ünlü komutanlarından Emir Tacuddin çok sayıda askeriyle Gürhan tarafından esir alındılar. Gürhan bunları Balasagun'a götürdü. Hicri 538'de Gürhan bu esirleri salıverdi.

Sultan Sencer tarafından Harezim'e babalarından miras kalan valilik makamına "Harezimşah" unvanı ile tayin edilen Atsız Harezimşah hicri 530'dan itibaren Sultan Sencer'e bazen itaat etmiş bazen başkaldırmıştır. Sultan Sencer ile Gürhan arasındaki savaş döneminde Harezimşah Türkistan sınırlarında huzursuzluk çıkarmaya başladı. Gürhan Arız adlı komutanını çok sayıda asker ile Harezimşah'a gönderdi. Arız Harezimşah'ı mağlup ederek birçok bölgeyi işgal etti. Sonunda Harezimşah yenilgiyi kabul ederek barış anlaşması yapmayı talep etti. Her yıl Gürhan'a 30 bin gümüş cizye vermek ve Gürhan'ın bir yöneticisiyle birlikte Gürhan'ın yüksek hakimiyetini korumak şartıyla anlaşma yapıldı ve Arız askerleriyle geri döndü.

Böylelikle Harezimşah hicri 606'ya kadar yaklaşık 70 yıl genel olarak Kara Hitaylar'ın etkisi altında kalmıştır, ancak bazı dönemlerde onların etkisinden kurtulduğu durumlar da olmuştur. Bu dönemler aşağıdaki bölümde ele alınacaktır.

NECMİ KOÇAK

GIDA İNŞ.TUR.AKARYAKIT PLST.SAN.TİC.LTD.ŞTİ.

Akaryatık, LPG İstasyonu
Dinlenme Tesisleri

Her Türlü Izgara Yemek Çeşitleri

İstasyon : Ankara Yolu 45. Km. Himmetdede / KAYSERİ

Tel.Fax: 0. 352 399 22 22 - 399 22 12

Büro: Osman Kavuncu Cad. 279/B KAYSERİ

Tel.: 0. 352 332 33 33-34 - 331 90 90 -91

* Ev ve İşyerlerine
Motorin Servisi Yapılır

 akpet

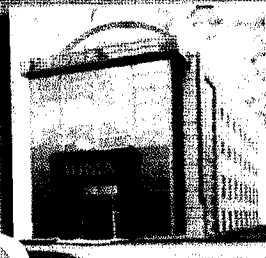

Özel

HÜMA

KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM HASTANESİ

Anadololu'nun İLK ve TEK
Türkiye'nin sayılı
Özel Kadın Hastalıkları ve
Doğum Hastanesi

- > Kadın Hastalıkları ve Gebelik İzleme Servisi
- > Kadın Hastalıkları Servisi
- > Endokrin Hastalıkları ve Diyet Servisi
- > Menopoz ve İleri Yaşlı Kadın Servisi
- > Kadın Hastalıkları Servisi
- > Doğum Servisi
- > Laboratuvar Servisi
- > Acil Servis

SSK, BAĞ-KUR, EMEKLİ SANDIĞI
MENSUPLARI ve ÖZEL SİGORTA
ŞİRKETLERİYLE ANLAŞMALIYIZ

Tacettinveli Mah. Seyyid Burhanettin Bulvarı No: 58 (Kartal Kavşağı)
Tel : 0.352. 222 61 61 (pbx) - 221 08 84 Fax : 0.352. 222 22 52 KAYSERİ

www.humahastanesi.com.tr

bilgi@humahastanesi.com.tr

 ERAS
İNŞAAT TURİZM SANAYİ VE TİC. A.Ş
"Güvencesiyle"

www.maviyesilkent.com.tr

s.s.
MAVİ YEŞİL
KENT KONUT YAPI KOOPERATİFİ

Belsin Tınaz Tepe Mah. Taha Carım
Bulvarı Mavi Köşk Apt. Karşısı
Tel : 0. 352 326 35 45
Fax: 0. 352 326 35 25 Melikgazi / KAYSERİ

KARAHANÇER KARDEŞLER KOLL. ŞTİ.

Mustafa - Ahmet KARAHANÇER

Kıçıkapı Mah. Gürcü Sk. No. 4 KAYSERİ
Tel: (352) 231 26 49 - 222 75 27 Fax: (352) 222 76 01

ÖZKAR Grup

ÖZKAR İnşaat

Yıldırım Beyazıt Mah. Uzay Cad. No: 48 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 233 51 10 Fax : 0.352 233 38 30
E-mail : infaat@oz-kar.net

ÖZKAR Enerji

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 47 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 16 87 (pbx)
Fax: +90 352 321 16 84
E-mail : enerji@oz-kar.net

ÖZKAR Metal

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 49 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 39 39 (pbx)
Fax: +90 352 321 39 43
E-mail : metal@oz-kar.net

ÖZKAR Ahşap

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 47 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 10 95 (pbx)
Fax: +90 352 321 16 84
E-mail : ahsap@oz-kar.net

ÖZKAR Diştic

Org.San.Böl. 10. Cadde No: 47 38070 Kayseri/TÜRKİYE
Tel: +90 352 321 15 70 (pbx)
Fax: +90 352 321 16 84
E-mail : distic@oz-kar.net

"Türkiye'nin

tadını çıkarıyoruz"

Gold
panküp

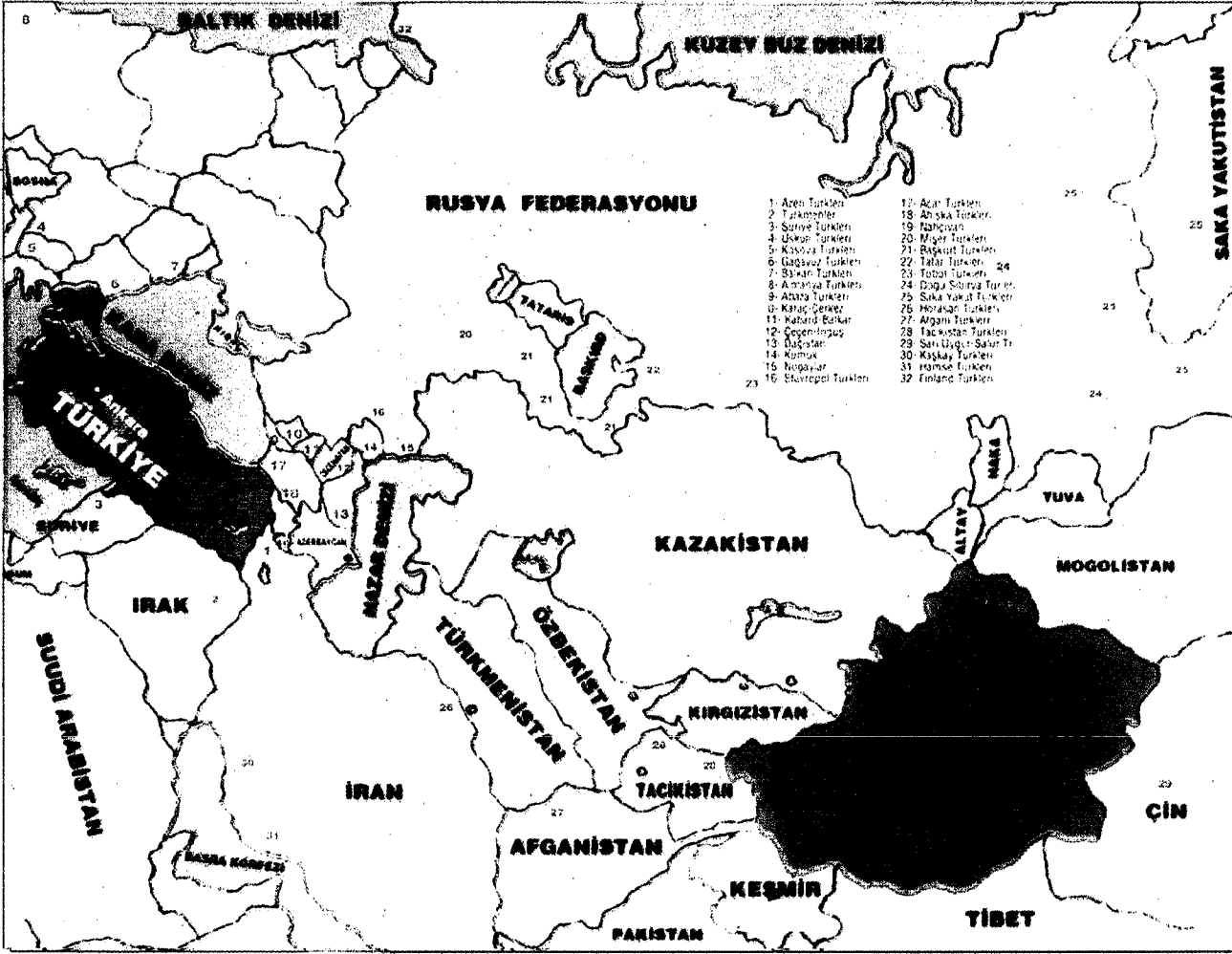

Kayseri Şeker Fabrikası A.Ş. kuruluşudur.
Osman Kavuncu Cad. 7. Km. KAYSERİ Tel: 0.352 331 24 00 Fax: 0.352 331 24 06
www.kayseriseker.com.tr

SİSTEM
DERSHANESİ

Doğu Türkistan ÇİN İSGALİNDE

BİREYSEL
İLGİ
DERSHANESİ
Profesyonel, Teknolojik, Etkin, Eflit

Doğu TÜRKİSTAN
1.828.418 Km² yüzölçümü ile
35 milyon müslümanın yaşadığı
bir Türk yurdudur

GENEL MERKEZ
Hoca Ahmet Yesevi Mah. Türkistan Evleri 44. Sok. No: 28
Tel: 352.339 39 65 Fax: 337 35 04 38090 Kocasinan/KAYSERİ
ŞUBE
Sakarya Mah. Talat Paşa Bulvarı Kılıç Apt. No: 141/3
Dörtöyl / Çebeci / ANKARA
Tel & Fax : 312.319 54 72
www.gokbayrak.com gokbayrak@gokbayrak.com

